

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ A DANÍ

Právní, účetní a daňové aspekty úpadku obchodních korporací

Legal, Accounting and Tax Aspect Company's Bankruptcy

Student:

Bc. Denisa Maiová

Vedoucí diplomové práce:

doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2018

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Denisa Maiová**

Studijní program: N6208 Ekonomika a management

Studijní obor: 6202T049 Účetnictví a daně

Téma: **Právní, účetní a daňové aspekty úpadku obchodních korporací**
Legal, Accounting and Tax Aspect Company's Bankruptcy

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní charakteristika insolvenčního řízení
3. Konkurs, jako možný způsob řešení úpadku
4. Praktická aplikace konkursu na vybrané obchodní korporaci
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BŘEZINOVÁ, Hana. *Ekonomické aspekty insolvenčního zákona*. Praha: BOVA POLYGON, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7273-159-6.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Insolvenční zákon a předpisy související: komentář*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1635 s. ISBN 978-80-7552-135-4.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele se vzory a judikaturou*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 317 s. ISBN 978-80-7380-675-0.

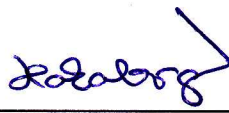
Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 24.11.2017

Datum odevzdání: 27.04.2018

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 27.4.2018

A handwritten signature in black ink, reading "Denisa Maiová", written over a dotted line.

Bc. Denisa Maiová

Obsah

Úvod	6
1 Základní charakteristika insolvenčního řízení	8
1.1 Subjekty insolvenčního řízení	8
1.1.1 Dlužník – obchodní korporace.....	8
1.1.2 Věřitel	9
1.1.3 Insolvenční soud	10
1.1.4 Insolvenční správce.....	11
1.2 Právní úprava	11
1.2.1 Insolvenční zákon	12
1.2.2 Další právní úprava	12
1.3 Úpadek.....	12
1.3.1 Platební neschopnost.....	13
1.3.2 Předlužení	14
1.3.3 Hrozící úpadek	14
1.4 Insolvenční řízení	15
1.4.1 Zásady insolvenčního řízení	15
1.4.2 Insolvenční návrh.....	16
1.4.3 Rozhodnutí o insolvenčním návrhu	18
1.4.4 Zahájení insolvenčního řízení	18
1.4.5 Záloha na náklady insolvenčního řízení	19
1.5 Řešení úpadku.....	19
1.5.1 Konkurs.....	19
1.5.2 Reorganizace.....	22
1.5.3 Oddlužení.....	23
1.5.4 Moratorium	24
1.6 Insolvenční rejstřík	25

2	Úpadek z hlediska právního, účetního a daňového se zaměřením na konkurs	26
2.1	Pohledávky	26
2.1.1	Přezkoumání pohledávek	27
2.2	Majetková podstata	27
2.2.1	Soupis majetkové podstaty	28
2.2.2	Zpeněžení majetkové podstaty	29
2.3	Konečná zpráva	31
2.3.1	Námitky proti konečné zprávě	31
2.4	Rozvrhové usnesení	32
2.5	Zrušení konkursu	32
2.6	Účetní aspekty úpadku	33
2.6.1	Účetní závěrka	34
2.6.2	Finanční analýza	35
2.6.3	Seznam majetku a seznam závazků	36
2.6.4	Výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity	36
2.6.5	Účetnictví v průběhu insolvenčního řízení	38
2.7	Daňové aspekty úpadku	42
2.7.1	Daňový řád	43
2.7.2	Zákon o dani z příjmů	43
2.7.3	Zákon o dani z přidané hodnoty	44
2.7.4	Zákon o rezervách pro zjištění daně z příjmů	45
2.7.5	Zákonné opatření senátu o dani z nabytí nemovitých věcí	46
2.7.6	Zákon o dani silniční	46
3	Praktická aplikace na vybrané obchodní společnosti	47
3.1	ELPRAMONT, s. r. o.	47
3.1.1	Řízení do úpadku	48
3.1.2	Řízení po úpadku	49

3.2 DOBRÝ DŮM, s. r. o.	54
3.2.1 Řešení do úpadku.....	55
3.2.2 Řešení po úpadku.....	57
Závěr.....	60
Seznam použité literatury	62
Seznam zkratk.....	65
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

Úvod

Cílem každého managementu je udržovat a upevňovat pozici podniku na trhu. Ne vždy se mu to však daří, přičemž ovlivnit to mohou nejenom jeho schopnosti, ale i chybné vedení účetnictví, vnější makroekonomické vlivy ad. Případná krize podniku pak může vést k problémům s likviditou, tedy se splácením vlastních dluhů a vést až k ukončení činnosti podniku. To může mít v důsledku negativní dopad nejenom na zaměstnance podniku, ale také např. na dodavatele, banky nebo akcionáře podniku, kterým může ukončení činnosti podniku způsobit finanční ztrátu.

Řešením této situace dlužníků v ČR se zabývá zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Navrhuje možnosti řešení úpadku, které mohou být u obchodních korporací provedeny buď sanační formou, jejímž účelem je ozdravení podniku (reorganizace), nebo likvidační formou (konkursem). Jeho cílem je také ochrana práv věřitelů a uspokojení jejich pohledávek. *„Insolvenční zákon byl za své účinnosti mnohokrát novelizován. Zásadní změny tohoto předpisu přinesla v roce 2014 tzv. velká revizní novela a teď poslední novela provedena zákonem č. 64/2017 účinným od 1.7.2017.“* (Boulová, 2017, s. 2) Jeho častá novelizace je odrazem nejenom rozvoje tržního hospodářství, ale také nedokonalosti tohoto právního předpisu a snahy o jeho zlepšení.

Předchozím zákonem, který upravoval úpadkové právo, byl zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Slovo konkurs pochází z latinského „concursum creditorium“ tedy souběh věřitelů. Z tohoto překladu vyplývá existence alespoň dvou věřitelů, kteří mají pohledávku vůči stejnému dlužníkovi. V dnešní době označuje konkurs jeden ze způsobů řešení úpadku, který je využíván především ve chvíli, kdy ostatní způsoby řešení selžou. Spočívá ve zpeněžení majetku dlužníka a ze získaného výnosu jsou následně poměrně uspokojeny pohledávky věřitelů. Právě na konkursní řešení úpadku je tato diplomová práce zaměřena.

Cílem této práce je poskytnout ucelený přehled problematiky úpadku u obchodních korporací, a to především na základě platných právních předpisů a přiblížit související účetní a daňové problémy související s touto problematikou. Současně je jejím cílem vyhodnocení změn v novele zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení účinná od 1.7.2017. Dílčím cílem je poskytnout základní přehled o průběhu insolvenčního řízení dlužníkům, věřitelům, ale i ostatním zájemcům, kteří chtějí věnovat svůj čas této problematice, čemuž může napomoci i praktická aplikace na konkrétních obchodních korporacích v závěru diplomové práce.

Diplomová práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola je zaměřena na definování základních pojmů, se kterými se můžeme v insolvenčním řízení potkat a bez kterých bychom se ve zbytku práce neobešli. Neméně důležitou částí této kapitoly je představení subjektů účastnících se řízení. Dále je zde definován úpadek jako takový, přiblížen průběh insolvenčního řízení a popsány možné způsoby řešení úpadku.

Druhá kapitola je podrobněji zaměřena na řešení úpadku konkursem a průběh konkursního řízení. Hlavními pojmy jsou v této části majetková podstata a pohledávky. Následně se zabýváme účetní a daňovou problematikou konkursu obchodní korporace.

V závěrečné kapitole jsou vyhodnoceny případové studie konkursu na obchodních korporacích. První analyzovanou společností je společnost ELPRAMONT, s.r.o. zabývající se výrobou, instalací a oprav elektrických strojů a přístrojů. Insolvenční návrh na tuto společnost byl podán samotným dlužníkem. Druhá společnost je stavební společnost DOBRÝ DŮM, s.r.o., na kterou podali insolvenční návrh jeho zaměstnanci.

Při zpracování této diplomové práce byly využity metody abstrakce, analýzy, syntézy, dedukce a pozorování.

1 Základní charakteristika insolvenčního řízení

První kapitola této práce je zaměřena na představení subjektů účastnících se insolvenčního řízení a seznámení se s insolvenčním zákonem, která úpadek právně upravuje. V závěru kapitoly je definován úpadek jako takový, popsán průběh insolvenčního řízení a následuje obeznámení se se způsoby řešení úpadku.

1.1 Subjekty insolvenčního řízení

Účastníky insolvenčního řízení (dále jen „IŘ“) jsou osoby, o jejichž právech a povinnostech, nebo o jejichž právním postavení má být v IŘ rozhodnuto – tedy dlužník a věřitelé, kteří si uplatňují své právo vůči dlužníkovi. IŘ se však samozřejmě neobejde ani bez subjektů jako je insolvenční soud, insolvenční správce ad.

1.1.1 Dlužník – obchodní korporace

Obecně je dlužník účastníkem IŘ, vůči němuž věřitelé uplatňují své nároky vyplývající z pohledávek. Tato práce je zaměřena na řešení úpadku obchodních korporací, proto si dále podrobněji rozebereme, kdo a co je obchodní korporací.

Obchodní korporace je právnická osoba, která je upravována zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem. Dalším zákonem upravující obchodní korporace je zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“). Podle tohoto zákona jsou obchodními korporacemi obchodní společnosti a družstva. Tento zákon pak dále rozděluje obchodní společnosti na společnosti:

- osobní, kam se v ČR řadí veřejná obchodní společnost a komanditní společnost a
- kapitálové, kterými jsou v ČR společnost s ručením omezeným a akciová společnost.

Osobní společnosti

Mezi základní rysy osobní společnosti patří především povinná účast na činnosti společnosti a snaha vlastní prací naplňovat její cíle. Společníci nemají vkladovou povinnost a nemusí si ani povinně vytvářet základní kapitál. Za závazky ručí společníci neomezeně. Při zániku účasti společníka se společnost zásadně ruší.

Dalším rozdílem, který uvádí zákon o obchodních korporacích je, že osobní společnost může být založena jen za podnikatelským účelem nebo za účelem správy vlastního majetku.

Kapitálové společnosti

Společníci v kapitálové společnosti se na činnosti společnosti nemusejí přímo podílet, důležitá je pouze kapitálová účast. Společnost je povinna vytvářet si základní kapitál a společníci tedy ručí za dluhy společnosti omezeně nebo vůbec. Zánik účasti společníka nemá vliv na trvání společnosti.

Družstva

Družstvo je společenství osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání. Stojí na řadě principů, mezi které patří např. princip dobrovolnosti, otevřeného členství, rovnosti uchazečů o členství a následně i členů, princip sdružovací aktivity zakladatelů apod. Družstvo musí mít alespoň tři členy.

1.1.2 Věřitel

Věřitel je právnickou nebo fyzickou osobou, která má nějakou pohledávku vůči dlužníkovi a snaží se uplatnit své právo na základě včasného a řádného podání přihlášky své pohledávky u insolvenčního soudu.¹

Věřitelé, kteří přihlásili své pohledávky do IŘ mají zásadní vliv na jeho průběh, a to prostřednictvím věřitelských orgánů. Věřitelskými orgány jsou:

- schůze věřitelů (nejvyšší orgán) a
- věřitelský výbor (pokud je počet přihlášených věřitelů více než 50) nebo
- zástupce věřitelů (pokud je přihlášený počet věřitelů nižší).

Věřitelské orgány se zřizují především z důvodu hospodárnosti a efektivnosti, jelikož je jednodušší jednat a prezentovat vůči věřitelům těmito orgány než zjišťovat stanoviska každého jednotlivého věřitele zvlášť. (Šimová, Kovářová Kochová a kol., 2015, s. 169)

Schůze věřitelů

Schůze věřitelů² je vrcholovým orgánem, kterého jsou oprávněni se účastnit všichni přihlášení věřitelé. (Šimová, Kovářová Kochová a kol., 2015) Dle InsZ § 46 odst. 2 je kompetentní k:

- k volbě a odvolání členů věřitelského výboru a jeho náhradníků nebo zástupce věřitelů,

¹ Lhůta pro včasné podání přihlášky do insolvenčního řízení je 30 dnů v případě řešení úpadku oddlužením a lhůta dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku v ostatních případech (Maršíková, 2017)

² Jako schůze věřitelů se označuje také jednání soudu, které svolává a řídí insolvenční soud.

- rozhodování o tom, zda ponechá ve funkci prozatímní věřitelský výbor,
- vyhrazení čehokoli, co patří do působnosti věřitelských orgánů, přičemž stačí dvoutřetinová většina hlasů přítomných nebo řádně zastoupených věřitelů, počítané podle výše pohledávek,
- vykonávání působnost věřitelského výboru, dokud není věřitelský výbor zvolen.

Věřitelský výbor a zástupce věřitelů

Věřitelský výbor je výkonný orgán zvolený schůzí věřitelů. Je složen minimálně ze tří členů, nejvýše však může mít členů sedm. Zastoupení by mělo být jak ze strany zajištěných, tak ze strany nezajištěných věřitelů. Dle § 58 InsZ věřitelský výbor zejména:

- dohlíží na činnost insolvenčního správce a poskytuje mu podporu při jeho činnosti,
- uděluje insolvenčnímu správci nebo dlužníku s dispozičním oprávněním souhlas k uzavírání smluv o úvěrovém financování,
- schvaluje průběžně výši a správnost hotových výdajů insolvenčního správce a nákladů spojených s udržováním a správou majetkové podstaty,
- může nahlížet do dlužníkovy účetnictví nebo evidence vedené podle zvláštního právního předpisu,
- může rozhodnout o ověření řádné účetní závěrky nebo mimořádné účetní závěrky auditorem,
- může nahlížet do dlužníkových písemností ve stejném rozsahu jako insolvenční správce,
- plní úkoly stanovené InsZ nebo uložené mu insolvenčním soudem,
- je oprávněn podávat insolvenčnímu soudu návrhy týkající se průběhu insolvenčního řízení, včetně návrhů na uložení procesních sankcí.

Jestliže přihlášených věřitelů je méně než 50, může schůze věřitelů místo věřitelského výboru zvolit pouze zástupce věřitelů a jeho náhradníka.

1.1.3 Insolvenční soud

„Insolvenčním soudem je soud, před nímž probíhá insolvenční řízení v prvním stupni, a dále i soud, který rozhoduje o oprávněm prostředku v rámci insolvenční řízení.“ (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015, s. 166) V prvním stupni se jedná o místně příslušný krajský soud dle sídla dlužníka. Má především funkci rozhodovací o záležitostech souvisejících

s vykonáváním dohledu, pro plynulý chod IŘ vykonává průběžný dohled nad ostatními subjekty IŘ a vydává rozhodnutí, která mu ukládá zákon.

1.1.4 Insolvenční správce

Insolvenční správce je právnická³ nebo fyzická osoba, která je oprávněna vykonávat tuto činnost. Ustanovuje ho předseda insolvenčního soudu ze seznamu insolvenčních správců, který je veden Ministerstvem spravedlnosti. „*V průběhu insolvenčního řízení jsou věřitelé oprávněni na první schůzi věřitelů konané po přezkumném jednání hlasováním takto ustanoveného insolvenčního správce odvolat a usnést se na ustanovení insolvenčního správce nového.*“ (Maršíková, 2017, s. 13)

Hlavní činností insolvenčního správce je sestavení a vedení seznamu přihlášených pohledávek, sděluje svá stanoviska k přihlášeným pohledávkám, sepisuje majetkovou podstatu a v závislosti na zvolený způsob řešení úpadku nakládá, popřípadě zpeněžuje majetkovou podstatu dlužníka. Jeho povinností je také poskytnout součinnost věřitelským orgánům nezbytnou k řádnému výkonu jejich funkce, s čímž je spojena také účast na jejich jednání a předkládání písemné zprávy o stavu IŘ alespoň jednou za tři měsíce. Tuto zprávu předkládá rovněž insolvenčnímu soudu.

Insolvenční soud určí insolvenčního správce nejpozději v ustanovení, ve kterém rozhodne o úpadku dlužníka. Za splnění podmínek stanovených InsZ může ustanovit ještě před tímto rozhodnutím předběžného insolvenčního správce. Ten mimo to, že vykonává činnosti stanovené InsZ a činnosti, které mu uloží insolvenční soud. Zpravidla bývá předběžný insolvenční správce po rozhodnutí o úpadku, pokud nerozhodne insolvenční soud jinak, insolvenčním správcem.

1.2 Právní úprava

K právnímu řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dochází především ve chvíli, kdy dlužník již nemá dostatek majetku na uhrazení svých dluhů. *V této situaci by mohl vzniknout mezi věřiteli spor o to, kdo ukořistí více.* (Hálek, 2011) Bez právní úpravy by se tedy mohlo logicky stávat, že pohledávky jedněch věřitelů by byly uspokojeny úplně, jiné naopak vůbec.

Jak tvrdí Šínová, Kovářová Kochová a kol. (2015, s. 161): „Právní úprava insolvenčního řízení je rozsáhlá. Jde o úpravu postupu jednotlivých procesních subjektů řízení

³ Nejčastěji veřejná obchodní společnost (Maršíková, 2017)

a vliv insolvenčního řízení na jiná řízení. Zřejmě právě rozsáhlost právní úpravy způsobuje, že právní úprava je považována za komplikovanější, než ve skutečnosti je.“

1.2.1 Insolvenční zákon

Řešení úpadku a hrozícího úpadku v rámci IŘ v současné době upravuje zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“), který nabyl účinnosti 1. ledna 2008. Tímto zákonem se nahradil původní zákon č. 328/1992 Sb., o konkursu a vyrovnání. Hlavním důvodem přijetí nového zákona byla snaha o zrychlení, zjednodušení a zpřehlednění IŘ.

InsZ nabízí několik možností řešení úpadku a předpokládá stanovení takového způsobu řešení, aby došlo k uspořádání majetkových vztahů dlužníka s jeho věřiteli a k co nejvyššímu a zásadně rovnému uspokojení těchto věřitelů. Přednostně je cílem udržet chod podniku jako celku, neboť *jak tvrdí Hálek (2011, s. 99): „Mnohdy je přínosnější, a to jak pro dlužníka, tak i pro věřitele, aby se majetek dlužníka neefektivně nerozprodával a jeho dluhy byly naopak uspokojeny postupně a poměrně všem jeho věřitelům.“*

1.2.2 Další právní úprava

Dalšími významnými právními předpisy, které upravují IŘ jsou např. vyhláška č. 311/2007 Sb. o jednacím řádu pro IŘ, kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích nebo vyhláška č. 190/2017 Sb. k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (neboli vyhláška o platební neschopnosti podnikatele). Podstatným právním předpisem, vzhledem ke členství ČR v EU, je také nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení ad.

1.3 Úpadek

Samotný pojem úpadek lze chápat jako bezvýchodnou majetkovou situaci dlužníka, kdy i přes snahu není dlužník schopen včas plnit své závazky vůči dodavatelům a obchodním partnerům. *„Jedná se o rozdílný stav oproti platební nevůli, kdy dlužník nemá vůli svůj dluh splácet.“ (Hálek, 2011, s. 12)* Důvodem nechoty může být např. spor mezi dlužníkem a věřitelem, neuznání dluhu, výše dluhu apod. Pokud je tedy dlužník schopen objektivně splnit svůj závazek, o úpadek se nejedná.

Dle InsZ § 3 se dlužník dostává do úpadku z důvodu platební neschopnosti (insolvence) nebo předlužení.

1.3.1 Platební neschopnost

Ve stavu platební neschopnosti se dlužník nachází, jestliže má:

- **více než jednoho věřitele**, přičemž není rozhodující výše závazků dlužníka vůči nim,
- **peněžité závazky po dobu delší 30 dnů** po lhůtě splatnosti a
- **není schopen tyto závazky plnit.**

Podmínka mnohosti věřitelů není splněna, pokud je počet věřitelů vytvořen uměle převáděním nebo dělením pohledávek. Tato podmínka je upravena zákonem, kde je výslovně stanoveno, že za věřitele lze pokládat jen toho, jenž nabyl některou z pohledávek nebo její část v době delší než 6 měsíců před podáním insolvenčního návrhu nebo po zahájení IŘ.

Má se za to, že neschopnost plnit své závazky nastává u dlužníka ve chvíli, kdy nastane alespoň jedna z následujících situací:

- dlužník zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo
- neplní své peněžité závazky po dobu delší 3 měsíců po lhůtě splatnosti, nebo
- není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí⁴, nebo
- dlužník nesplnil povinnost uloženou insolvenčním soudem předložit seznam svého majetku včetně svých pohledávek s uvedením svých dlužníků, seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů, seznam svých zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.

Šínová, Kochová Kovářová a kol. (2015, s. 162) tvrdí, že: „Plnění závazků po splatnosti souvisí často s tzv. druhotnou platební neschopností, která není způsobena nevůlí dlužníka plnit, ale tím, že i on sám je věřitelem pohledávek svých odběratelů, kteří mu nezaplatili. Podání insolvenčního návrhu na dlužníka v druhotné platební neschopnosti tak může vyvolat i hojně řízení dalších, kdy plnění na pohledávky insolvenčního dlužníka bude vymáhat insolvenční správce.“

⁴ „Existenci tohoto předpokladu lze prokázat např. rozhodnutím o zastavení výkonu rozhodnutí, neboť průběh výkonu rozhodnutí nasvědčuje, že výítěžek, kterého jim bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí nákladů výkonu rozhodnutí dle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ.“ Jak tvrdí Šínová, Kovářová Kochová a kol. (2015, s.162)

Platební zadrhnutí

Novela InsZ účinná od 1.7.2017 zakomponovala do § 3 odst. 3 novou vyvratitelnou domněnku, která stanovuje, kdy dlužník, který je podnikatelem a vede účetnictví není v platební neschopnosti, ale pouze v přechodném stavu tzv. platebního zadrhnutí. Platebním zadrhnutím se rozumí stav přechodného nedostatku platebních prostředků. *Má se za to, že dlužník je schopen plnit své peněžité závazky, jestliže rozdíl mezi výši jeho splatných peněžitých závazků a výši jeho disponibilních prostředků (dále jen „mezera krytí“) představuje méně než desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků nebo pokud výhled vývoje likvidity osvědčuje, že mezera krytí klesne v období, na které se výhled sestavuje, pod jednu desetinu výše jeho splatných peněžitých závazků.*

1.3.2 Předlužení

Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem se může dostat do úpadku formou předlužení. Podmínkami jsou mít alespoň dva věřitele (za stejných předpokladů jako u platební neschopnosti) a zároveň souhrn závazků převyšující hodnotu majetku.

Zákonem je dále stanoveno, že při posuzování hodnoty dlužníkovy majetku se přihlíží k pokračující správě a provozu podniku, lze-li předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat, tedy by se měly do majetku započítat také výnosy očekávané.

1.3.3 Hrozící úpadek

„Ve snaze předcházet negativním důsledkům spojeným s pozdním zjištěním úpadku obsahuje insolvenční zákon i úpravu stavu tzv. hrozícího úpadku.“⁵ „Jak tvrdí Hálek (2011, s. 112). Hrozícím úpadkem se označuje situace, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník v budoucnu nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků.“⁶ Ve většině případů to znamená, že dlužník přistupuje k hrozícímu úpadku ve chvíli, kdy už se dá úpadek předpokládat, ale nejsou ještě splněny jeho podmínky a nepředpokládá se obrat této situace.

⁵ Tato situace může nastat např. v důsledku úpadku nebo ukončení činnosti významného odběratele, jehož hospodářské problémy se převedou také na jeho dodavatele. Obdobně to samozřejmě platí i obráceně.

⁶ Jak říká Kozák, Dadám a Páhl (2016, s.13): „Hrozícím úpadkem nelze řešit stav, kdy dlužník není schopen splnit svůj nepeněžitý závazek, např. provést dílo na základě uzavřené smlouvy. Charakter hrozícího úpadku dostává tato situace až poté, co v důsledku neschopnosti věřitele splnit svůj nepeněžitý závazek vznikne tomuto věřiteli závazek peněžitý (neschopnost uhradit smluvní pokutu za nedodané dílo).“

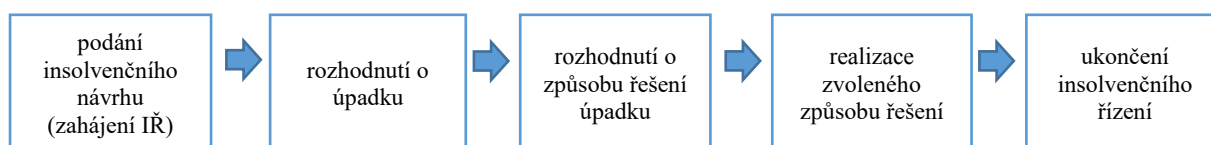
„Tento institut by měl pro dlužníka představovat možnost, zejména pak v kombinaci se způsobem řešení úpadku reorganizací, dosáhnout toho, aby včasným zákrokem mohla být zachována výroba a zaměstnanost.“ Jak tvrdí Hálek (2011, s. 112)

1.4 Insolvenční řízení

„Insolvenční řízení je řízením před insolvenčním soudem, jehož předmětem je dlužníkův úpadek nebo hrozící úpadek a způsob jeho řešení.“ (Maršíková, 2017, s. 12). Soud v tomto řízení zjišťuje majetkové poměry dlužníka a následně vykonává konkrétní kroky směřující k uspokojení pohledávek věřitelů. (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015)

IŘ je zahájeno doručením insolvenčního návrhu věcně příslušnému soudu. Následuje posouzení tohoto návrhu a případné stanovení zálohy na náklady IŘ. Dále je soudem rozhodnuto u o úpadku dlužníka se určen způsob řešení úpadku. Další fází už je realizace zvoleného způsobu řešení a následné ukončení řízení. Zásadní události IŘ jsou graficky znázorněny v následujícím obrázku.

Obr. 1.1 Jednotlivé fáze insolvenčního řízení

Zdroj: Vlastní zpracování

1.4.1 Zásady insolvenčního řízení

InsZ v § 5 vymezuje řadu zásad, na kterém stojí IŘ a na základě kterých musejí být interpretována a aplikována zákonná ustanovení. Především by mělo být IŘ vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo co nejvyššího a efektivního uspokojení zjištěných pohledávek věřitelů v co nejkratším možném čase bez neopodstatněného nárůstu nákladů IŘ.

Následuje zásada zákazu zvýhodnění některých věřitelů, podle které by věřitelé ve stejném nebo obdobném postavení měli mít v IŘ rovné možnosti. Pohledávky věřitelů lze totiž členit na pohledávky vzniklé před zahájením IŘ, které lze dále dělit na pohledávky zajištěné a nezajištěné a na pohledávky vzniklé po zahájení IŘ, kterými jsou pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň.

Další zásadou uvedenou v InsZ je ochrana dobré víry věřitelů. IŘ by v tomto případě nemělo zasahovat do práv nabytých věřiteli před svým zahájením. *Tato zásada by však mohla být zneužita ke zmenšení dlužnickovy majetkové podstaty, proto je insolvenční správce (případně*

další procesní subjekty) oprávněn zpochybnit v průběhu insolvenčního řízení některé kroky dlužníka učiněné před zahájením insolvenčního řízení, a to především formou odpůrcí žaloby nebo žaloby na neplatnost právního úkonu. Ochrana dobré víry se vztahuje také na jiné úkony věřitele učiněné před zahájením insolvenčního řízení, např. pokud na jejich základě věřitel nabyl práva a byl dlužníkem uveden v omyl. (Kozák, Dadam a Pachtl, 2016)

Poslední zákonem⁷ uvedenou zásadou je zákaz směřující na věřitele, a to činit úkony směřující k uspokojení jejich pohledávek mimo IŘ. *Jak tvrdí Kozák, Dadam a Pachtl (2016, s. 25): „Po zahájení insolvenčního řízení nejsou věřitelé aktivně legitimováni k vymáhání svých pohledávek cestou soudního řízení [§ 109 odst. 1 písm. a)], nejsou oprávněni vylepšovat své postavení zřizování zástavních práv [§ 109 odst. 1 písm. b)] a nejsou ani oprávněni provádět exekuci na základě dříve vydaných exekučních titulů [§ 109 odst. 1 písm. c)].“* Výjimku tvoří tzv. jiná řízení dle § 140d InsZ, která se nepřerušují a i po rozhodnutí o úpadku lze tato řízení zahájit.

1.4.2 Insolvenční návrh

Insolvenční návrh je oprávněn podat jak dlužník, tak dlužníkův věřitel. Pokud návrh podává dlužník, je povinen společně s insolvenčním návrhem předložit seznam svého majetku včetně svých pohledávek, seznam svých závazků, seznam svých zaměstnanců a listiny dokládající úpadek nebo hrozící úpadek.

Insolvenční návrh může podat pouze jeden věřitel samostatně, musí však tvrdit a prokázat, že existuje i další věřitel. Může být podán také společný insolvenční návrh více věřitelů nebo může být před rozhodnutím soudu o návrhu podán další návrh, který se považuje za přistoupení k řízení a navrhovatel se považuje za dalšího insolvenčního navrhovatele. (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015) Věřitelé musí doložit, že mají proti dlužníkovi splatnou pohledávku, a to jedním z následujících dokumentů:

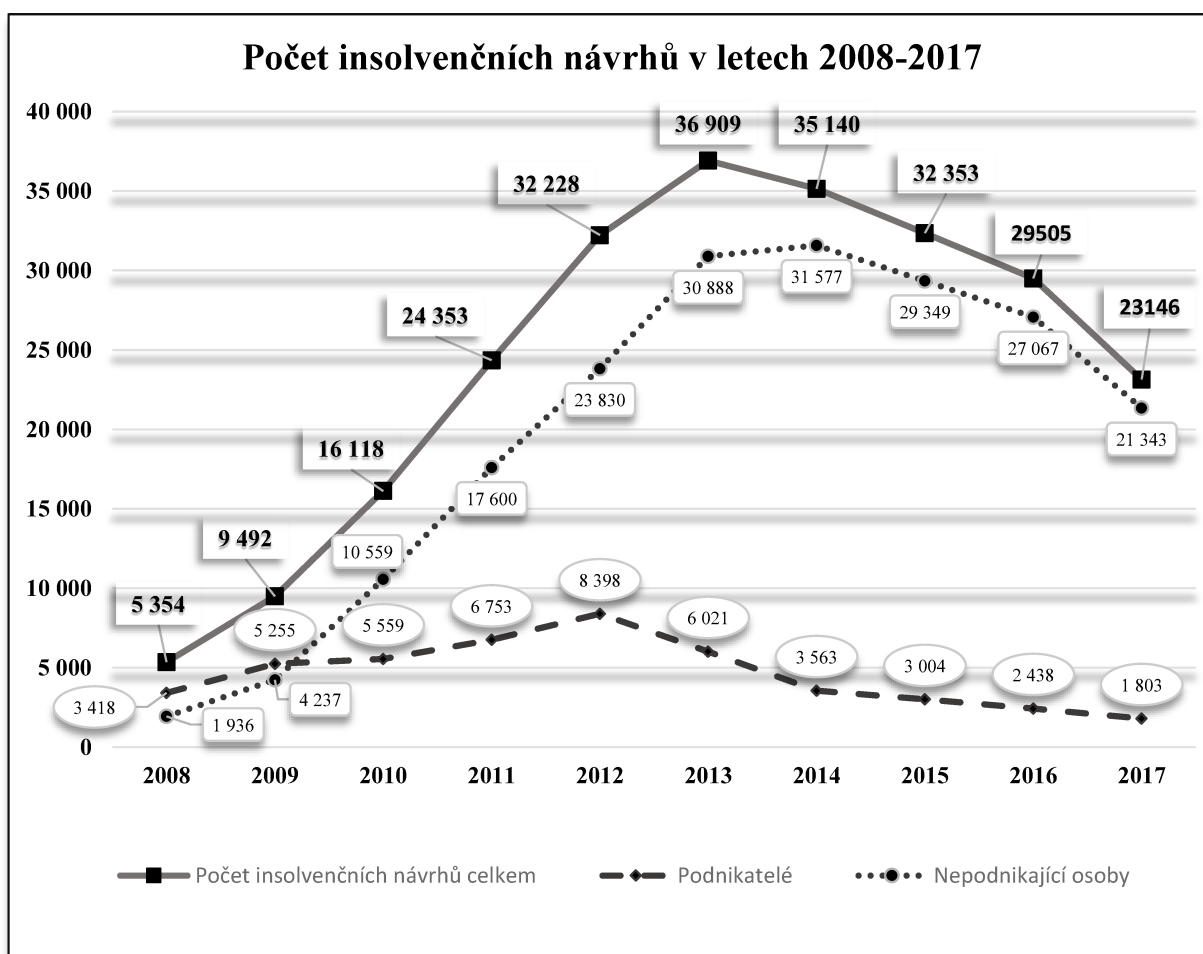
- uznáním dlužníka s ověřeným podpisem,
- vykonatelným rozhodnutím,
- notářským nebo exekutorským zápisem se svolením k vykonatelnosti,
- potvrzením auditora, soudního znalce nebo daňového poradce, že navrhovatel o pohledávce účtuje.

⁷ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Následující graf zobrazuje vývoj počtu podaných insolvenčních návrhů v letech 2008-2017. Můžeme si povšimnout, že až do roku 2013 se počet insolvenčních návrhů meziročně zvyšoval, a nejvyšší hodnoty dosáhl právě v tomto roce, kdy se počet insolvenčních návrhů dostal na hodnotu 36 909. Od následujícího roku se počet insolvenčních návrhů začal snižovat, což je zapříčiněno především pozitivním ekonomickým vývojem. Výraznější pokles nastal v roce 2017, což je také odrazem novely insolvenčního zákona účinná od 1.7.2017.

V grafu jsou zobrazeny insolvenční návrhy podané jak podnikateli (právnícké osoby a podnikající fyzické osoby), tak nepodnikajícími osobami. Obrovský podíl na celkovém počtu podaných insolvenčních návrhů mají především osoby, které nevykonávají podnikatelskou činnost a vývoj počtu těchto insolvenčních návrhů v podstatě kopíruje vývoj celkového počtu podaných insolvenčních návrhů. U podnikajících osob můžeme zaznamenat pokles už od roku 2012, ten je ale zapříčiněn změnou metodiky společnosti Creditreform, která do roku 2012 zahrnovala živnostenské firmy, které žádaly o oddlužení do kategorie podnikatelů.

Graf 1.1 Vývoj počtu insolvenčních návrhů v letech 2008-2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tiskových zpráv společnosti Creditreform

InsZ v § 98 uvádí, že dlužník, který je právnickou osobou má povinnost podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo se při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku. Tuto povinnost má její statutární orgán, popřípadě likvidátor dlužníka v případě likvidace. „Osoba, která byla jménem dlužníka povinna podat insolvenční návrh a tuto povinnost řádně a včas nesplnila, odpovídá věřitelům dlužníka za škodu nebo jinou újmu, která těmto věřitelům tak vznikne.“ (Maršíková, 2017, s. 38)

Návrh na zahájení IŘ z důvodu hrozícího úpadku může podat pouze dlužník a situace se pak dále řeší stejně jako by již úpadek nastal.

1.4.3 Rozhodnutí o insolvenčním návrhu

„Insolvenční soud může o insolvenčním návrhu rozhodnout tak, že jej odmítne, zamítne, řízení o něm zastaví, nebo rozhodne o úpadku.“ (Kohout, 2016, s.130) K odmítnutí návrhu dochází především z důvodu chybějících předepsaných náležitostí, nesrozumitelnosti, neurčitosti či bezdůvodnosti a zároveň pokud pro tyto nedostatky není možné pokračovat v řízení. Navrhovatel může vzít zpět insolvenční návrh, v tom případě soud IŘ zastavuje. K zamítnutí návrhu přistupuje soud ve chvíli, kdy nejsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro vydání rozhodnutí o úpadku. Nerozhodne-li soud jedním z těchto způsobů, rozhodne u úpadku dlužníka.

1.4.4 Zahájení insolvenčního řízení

„Úpadekové právo představuje právní úpravu tak závažných otázek, že je třeba jeho průběh neustále podrobovat možnosti zjistit relevantní skutečnosti z veřejně přípustného rejstříku.“ (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015, s. 191) Insolvenční soud má proto povinnost vydat vyhláškou oznámení o zahájení IŘ ve velmi krátkém čase, a to do dvou hodin po doručení insolvenčního návrhu. Vyhláška se zveřejní v insolvenčním rejstříku a následně je zaslána účastníkům IŘ.

Se zahájením IŘ jsou spojené takové účinky, které mají dopad nejenom na dlužníky, ale i na věřitele. Těm je např. zakázáno po zahájení IŘ podat proti dlužníkovi žalobu o zaplacení pohledávky, nebo jim není umožněno získat k majetku patřícímu do majetkové podstaty právo na uspokojení ze zajištění. Dlužník je zase od okamžiku zahájení IŘ povinen zdržet se nakládání s majetkovou podstatou, pokud by tím došlo k podstatné změně ve skladbě, využití, určení nebo zmenšení takového majetku. Dalším účinkem je, že i přes možnost nařídit výkon rozhodnutí nebo exekuci, nelze ji však provést.

1.4.5 Záloha na náklady insolvenčního řízení

Insolvenční soud může podle § 108 InsZ vyzvat navrhovatele k zaplacení zálohy na náklady IŘ, a to až do maximální výše 50 000 Kč. Zálohu nelze požadovat po navrhovatelích, kteří jsou zaměstnanci dlužníka, pokud pohledávka spočívá pouze v pracovněprávních nárocích, a po dlužníkovi, který s návrhem na zahájení IŘ spojil návrh na povolení oddlužení. Neuhrazením této zálohy je insolvenční soud oprávněn k zastavení IŘ nebo může přikročit k jeho vymáhání. Zastavením IŘ ovšem není splněna povinnost dlužníka – podnikatele podat insolvenční návrh.

1.5 Řešení úpadku

Úpadek nebo hrozící úpadek se dle InsZ v podstatě řeší zablokováním možnosti dlužníka samostatně nakládat s jeho majetkem s tím, že všichni přihlášení věřitelé budou buď z příjmu dlužníka, nebo z prodeje jeho majetku spravedlivě uspokojeni, a to podle povahy jejich pohledávek. (Hálek, 2011)

Konkrétně je úpadek nebo hrozící úpadek řešen čtyřmi způsoby, a to reorganizací, oddlužením, které je ovšem určené zejména pro nepodnikatele, konkursem, popřípadě zvláštním řešením úpadku je nepatrný konkurs a speciální úpadek zaměřený na řešení úpadku u finančních institucí. *Vedle způsobů řešení úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka vymezených InsZ v § 4 odst. 1 je někdy jako další způsob řešení uváděno také moratorium. (Kozák, Dadam a Pachel, 2016).*

Zvolit by se měl vždy takový způsob řešení dlužníkovy úpadku, aby byli věřitelé uspokojeni v co největší míře.

1.5.1 Konkurs

Univerzálním řešením úpadku pro kteréhokoli dlužníka je konkurs. *Uplatňuje se především ve chvíli, kdy ostatní způsoby řešení „selžou“ (např. nenaplnění splátkového kalendáře, neplnění reorganizačního plánu apod.)⁸ nebo kdy ostatní způsoby jsou ekonomicky méně efektivní. (Hálek, 2011)*

Účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu, kdy dlužník ztrácí dispoziční oprávnění nakládat s jeho majetkovou podstatou a tato

⁸ Při hrozícím úpadku je možné konkurs uplatnit pouze tehdy, je-li neúspěšné řešení reorganizací či oddlužením.

práva přecházejí na insolvenčního správce. Ten majetek zpeněží (jako celek nebo po částech) a z výtěžku se následně podle klíče daného InsZ (§ 305 a 306) poměrně uspokojí⁹ pohledávky věřitelů. Neuspokojené pohledávky nebo jejich části nezanikají na rozdíl od jiných způsobů řešení úpadku (pokud zákon nestanoví jinak). *Jak tvrdí Randáková (2008, s. 82): „Prohlášením konkurzu se přerušují soudní, správní a jiná řízení o právech a povinnostech, která se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník.“*

Zpeněžení majetkové podstaty, tedy převedení veškerého majetku na peníze za účelem uspokojení věřitelů, může proběhnout veřejnou dražbou, prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí nebo prodejem majetku mimo dražbu.

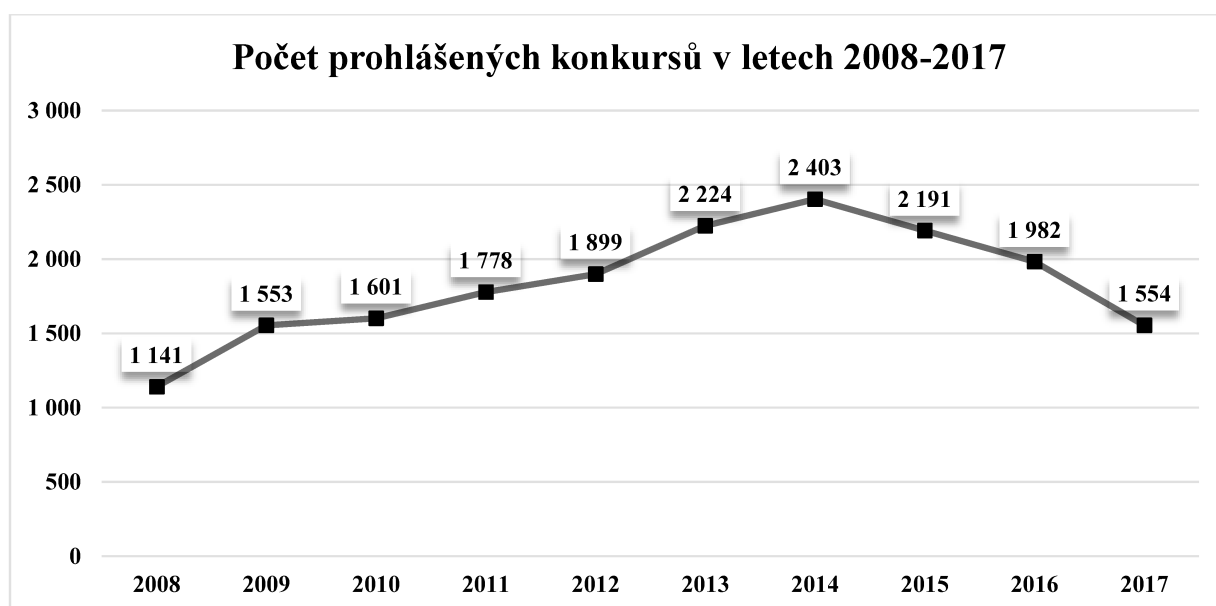
Zákon umožňuje insolvenčnímu soudu také rozhodnout o zrušení konkurzu (a to i bez návrhu):

- zjistí-li, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek (to neplatí, došlo-li již ke zpeněžení podstatné části majetkové podstaty),
- zjistí-li, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,
- po obdržení zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení, nebo
- zjistí-li, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nedostačující; přitom se nepřihlíží k věcem, právům a jiným majetkovým hodnotám vyloučeným z majetkové podstaty.

Následující graf zobrazuje počet přihlášených konkursů právnických osob a živnostníků v letech 2008-2017. I u vývoje počtu prohlášených konkursů si můžeme povšimnout kopírování vývoje počtu insolvenčních návrhů. Z celkového počtu prohlášených konkursů připadá zhruba polovina prohlášených konkursů na právnické osoby a druhá polovina na živnostníky – fyzické osoby.

⁹ Pojem „poměrné uspokojení“ nelze chápat jako rovné uspokojení všech věřitelů. U řešení úpadku konkursem naopak existuje jistá míra nerovnosti rozdělováním věřitelů do skupin dle priority jejich pohledávek.

Graf 1.2 Počet prohlášených konkursů právnických osob a živnostníků v letech 2008-2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tiskových zpráv společnosti Creditreform

Podrobněji se budeme konkurzem jakožto způsobem řešení úpadku zabývat ve druhé kapitole této práce.

Nepatrný konkurs

Zvláštním způsobem řešení úpadku je **nepatrný konkurs**, který je řešen v InsZ § 314 a § 315. Jeho smyslem je především zefektivnění a zrychlení řízení. Určen je k řešení menších konkursů, kde celkový obrát dlužníka za poslední účetní období předcházející prohlášení konkursu nepřesahuje 2 000 000 Kč a kdy dlužník nemá více než 50 věřitelů, popřípadě k řešení konkursu u fyzických osob – nepodnikatelů.

Jak uvádí InsZ v § 314 odst. 2: „Rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, může insolvenční soud vydat i bez návrhu a spojit jej s prohlášením konkursu nebo jej vydat kdykoli v průběhu insolvenčního řízení po prohlášení konkursu.“

Hlavními výhodami nepatrného konkursu je zjednodušení řízení. Zjednodušení spočívá především v tom, že insolvenční správce může vyloučit nedobytná práva, pohledávky a věci nebo jiné majetkové hodnoty, které nelze prodat i bez souhlasu insolvenčního soudu a věřitelského orgánu. V nepatrném konkursu také nemusí být ustanoven věřitelský výbor, ale postačí ustanovení zástupce věřitelů. Další odchylky od klasického konkursu můžeme nalézt v demonstračním výčtu § 315 InsZ.

1.5.2 Reorganizace

Schválením InsZ vznikl nový alternativní způsob řešení úpadku – reorganizace. Předpokládá se především v případě větších podnikatelských subjektů. Dlužník v tomto případě může i nadále podnikat, a to v mezích tzv. reorganizačního plánu schváleného věřiteli a insolvenčním soudem. Smyslem reorganizace je pokus o udržení, popřípadě ozdravení podniku, který se ocitl v nesnázích.

Reorganizační plán je závazný dokument, který vymezuje právní postavení věřitelů dlužníka a dalších osob dotčených reorganizací. Jeho povinný obsah je vymezen InsZ v § 340. Jelikož právě dlužník je osobou, která svůj podnik zná nejlépe, má přednostní právo na vytvoření reorganizačního plánu. Po schválení reorganizačního plánu nesmí být další průběh reorganizace v rozporu s tímto plánem.

Schválením reorganizačního plánu zanikají všechny pohledávky věřitelů vůči dlužníkovi a jsou nahrazeny pohledávkami uvedenými v reorganizačním plánu. Uhrazením těchto pohledávek je dlužník oddlužen. (Maršíková, 2017)

Výhodou reorganizace, při níž provoz podniku nadále pokračuje, je především překonání krizového stavu, zachování pracovních příležitostí a většinou i výhodnější uspokojení pohledávek věřitelů (zejména nepřednostních) než při řešení úpadku konkurzem. (Hálek, 2011)

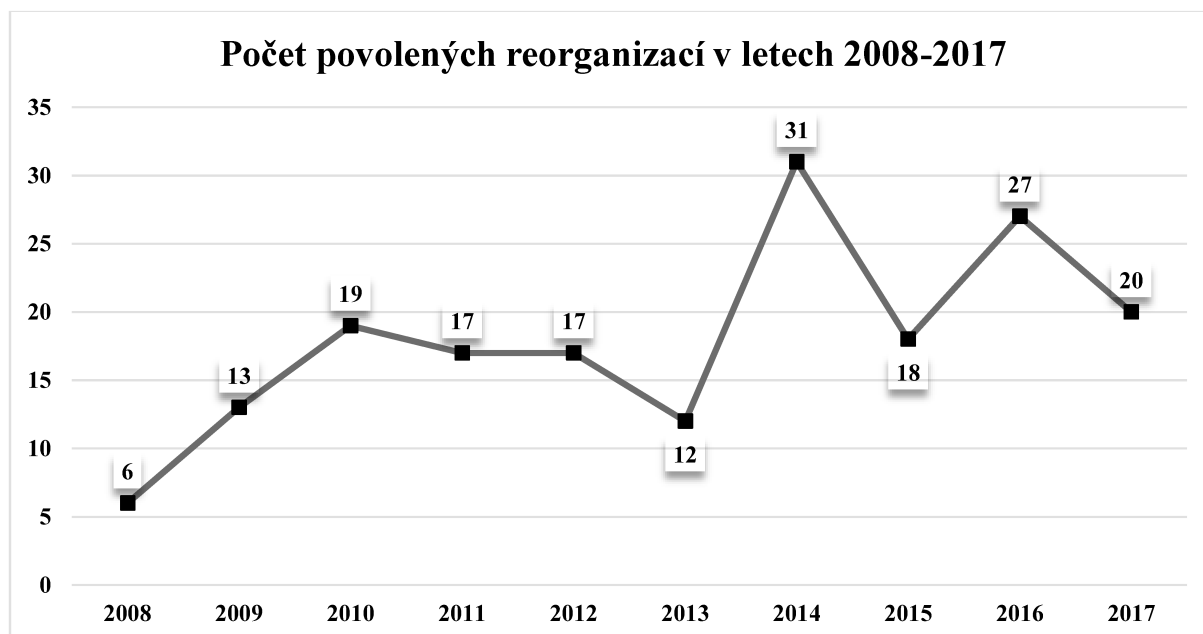
Reorganizace je přípustná pouze u podnikatelů, kteří:

- nejsou v likvidaci,
- nejsou obchodníky s cennými papíry nebo osobami oprávněnými k obchodování na komoditní burze a
- jejichž celkový obrat za poslední účetní období předcházející insolvenčnímu návrhu dosáhl alespoň částku 50 000 000 Kč, nebo zaměstnávají-li alespoň 50 zaměstnanců v pracovním poměru.

Následující graf zobrazuje počet povolených reorganizací v letech 2008-2017. Jeho velmi nízký počet je především důsledkem náročných podmínek, které musí dlužník splnit, aby u něj byla reorganizace přípustná (viz výše). Do roku 2014 byly tyto podmínky ještě přísnější. Reorganizace byla přípustná pouze u podnikatelů, jejichž celkový obrat dosáhl alespoň 100 000 000 Kč, nebo zaměstnávali alespoň 100 zaměstnanců v pracovním poměru. Výrazné

navýšení počtu povolených reorganizací v roce 2014 je důsledkem právě zmírněním těchto podmínek.

Graf 1.3 Počet povolených reorganizací v letech 2008-2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tiskových zpráv společnosti Creditreform

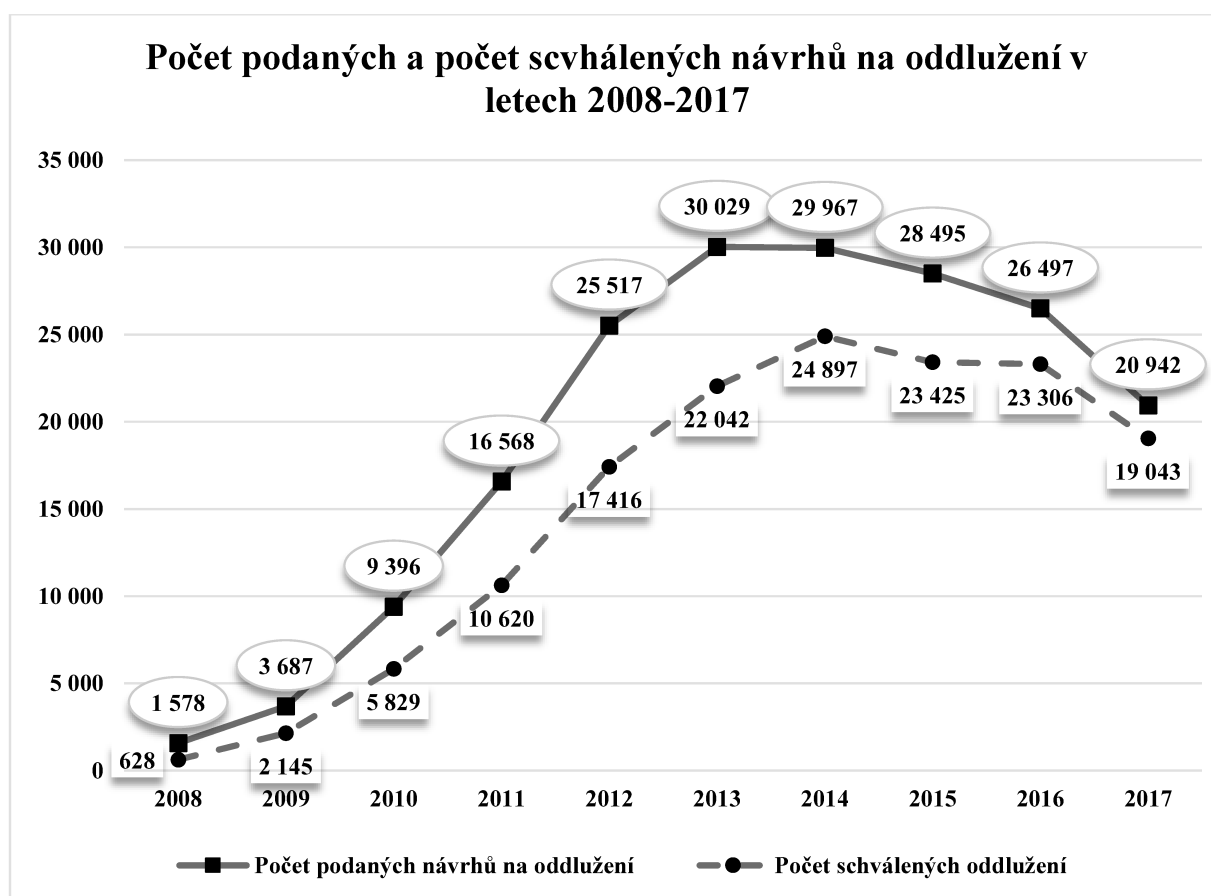
Reorganizace končí zrušením rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu, přeměnou reorganizace v konkurs nebo splněním reorganizačního plánu. Průběh IŘ lze výrazně urychlit předjednáním reorganizačního plánu s věřiteli.

1.5.3 Oddlužení

„Oddlužení jako způsob řešení úpadku spočívá ve sjednocení dlužnickových dluhů, úplném uspokojení zajištěných věřitelů a uspokojení nezajištěných věřitelů do jimi schválené výše, přičemž zbytek dluhů může být dlužníkovi odpuštěn.“ (Hálek, 2011, s. 118) Provádí se ve formě pětiletého splátkového kalendáře nebo ve formě zpeněžení majetkové podstaty (popřípadě kombinací obou těchto forem).

Následující graf zobrazuje počet podaných a počet schválených návrhů na oddlužení v letech 2008-2017. Vývoj křivky v tomto grafu prakticky kopíruje vývoj celkového počtu insolvenčních návrhů, což je zapříčiněno tím, že oddlužení je nejčastější formou řešení úpadku. Značná část dlužníků řeší oddlužení nastavením splátkového kalendáře. Za rok 2017 využilo tuto formu 18 621 dlužníků, zato formu oddlužení zpeněžením majetku pouze 422 dlužníků.

Graf 1.4 Počet podaných a počet schválených návrhů na oddlužení v letech 2008-2017

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tiskových zpráv společnosti Creditreform

Formu oddlužení mohou využít pouze právnické osoby, které podle zákona nejsou považovány za podnikatele, nebo fyzické osoby které nemají závazky z podnikání nebo jejichž věřitelé s tímto řešením souhlasí. Tuto formu řešení úpadku tedy obchodní korporace nemohou použít, proto se ji nadále v této práci nebudeme věnovat.

1.5.4 Moratorium

Netradičním možným způsobem řešení úpadku (nebo spíše hrozícího úpadku), které dlužník (vyjma právnických osob v likvidaci) má je vyhlášení moratoria, tedy dočasného zákazu vydání rozhodnutí o úpadku. Návrh na vyhlášení moratoria může podat dlužník – podnikatel před zahájením IŘ nebo ve stanovené lhůtě po zahájení IŘ¹⁰. Vyhláší jej insolvenční soud na dobu tří měsíců, ale v odůvodněných případech lze toto období prodloužit o dalších 30 dnů.

¹⁰ Dlužník může podat návrh na vyhlášení moratoria po zahájení insolvenčního řízení do 7 dnů od podání svého insolvenčního návrhu nebo do 15 dnů od okamžiku, kdy mu byl doručen insolvenční návrh věřitele.

Smyslem moratoria je poskytnout dlužníkovi možnost vyrovnat se s věřiteli ještě před proběhnutím celého IŘ. „*Dosavadní soudní praxe však má zkušenosti spíše opačné. Doba trvání moratoria, tj. maximálně 4 měsíce, je příliš krátká na překonání úpadku nebo hrozícího úpadku dlužníka jeho vlastními zdroji; moratorium slouží spíše jako přechodné období pro přípravu dlužníka na proces reorganizace.*“ Jak tvrdí Kozák, Dadam a Pachel (2016, s. 21)

1.6 Insolvenční rejstřík

Insolvenční rejstřík je veřejně přístupný informační systém veřejné správy spravovaný Ministerstvem spravedlnosti ČR. Má především informační a doručovací funkci. Obsahuje seznam insolvenčních správců, seznam dlužníků a digitalizovaný obsah insolvenčních spisů.

Zásadní význam má insolvenční rejstřík pro doručování. „*Písemnost, která se doručuje zveřejněním v insolvenčním rejstříku, se pokládá za doručenou v okamžiku jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku; přitom se uvede i okamžik zveřejnění písemnosti.*“ Jak tvrdí Šínová, Kovářová Kochová a kol. (2015, s. 188)

Insolvenční rejstřík obsahuje celý průběh IŘ dlužníka, který je zveřejněn ještě po dobu dalších 5 let od skončení IŘ. Po uplynutí této doby je dlužník vyškrtnut ze seznamu dlužníků a jsou znepřístupněny informace o jeho IŘ. Dostupný je na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti ČR <https://portal.justice.cz> a každý má možnost do něj nahlížet a pořizovat si z něj kopie a výpisy.

2 Úpadek z hlediska právního, účetního a daňového se zaměřením na konkurs

Konkurs je likvidačním způsobem řešení úpadku a vhodný je především ve chvíli, kdy nelze použít sanační způsob řešení (v našem případě reorganizaci). Zároveň se jedná o jediný způsob řešení úpadku u finančních institucí a jejich poboček jako jsou banky, zajišťovny a pojišťovny; jak tvrdí Šínová, Kovářová Kochová a kol. (2015) Konkurs spočívá ve zpeněžení majetku dlužníka, z jehož výnosu se následně poměrně uspokojí zjištěné a přihlášené pohledávky věřitelů.

Zahájením konkursního řízení přechází právo nakládat s majetkovou podstatou dlužníka na insolvenčního správce. Majetek je insolvenčním správcem zpeněžen a z výnosu se následně poměrně uspokojí zjištěné a přihlášené pohledávky věřitelů. *Pokud dlužník nakládá po prohlášení konkursu s majetkovou podstatou, jsou jeho úkony vůči věřitelům neúčinné, přičemž účinky prohlášeného konkursu nastávají okamžikem zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku. (Maršíková, 2017)*

2.1 Pohledávky

Zjistí-li se osvědčením nebo dokazováním, že je dlužník v úpadku nebo že mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Zároveň tímto usnesením vyzve věřitele k podání přihlášek svých pohledávek. Lhůtu pro podání určuje insolvenční soud, nejkratší doba je stanovena na 30 dnů, nejdéle může trvat 2 měsíce. K přihláškám podaným později insolvenční soud nepřihlíží a neuspokojují se. Výjimku tvoří věřitelé, kteří se do IŘ přihlašovat nemusejí.

Pohledávky se v rámci IŘ dělí do čtyř skupin. První skupinu tvoří pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168 InsZ) a pohledávky postavené jim na roveň (§ 169 InsZ), které se neuplatňují přihláškou, ale uplatňují se přímo u insolvenčního správce. Jedná se o pohledávky, které vznikají v průběhu IŘ a kdykoliv v průběhu IŘ mohou být také uspokojeny. Do druhé skupiny patří tzv. nepřednostní pohledávky, které se uplatňují přihláškou a jsou uspokojovány poměrně na základě rozvrhového usnesení. Třetí skupinu tvoří pohledávky zajištěných věřitelů, které jsou rovněž uplatňovány na základě přihlášky. Jejich pohledávka je však uspokojena přednostně z výtěžku získaného zpeněžením zástavy, a to bez zbytečného odkladu po jeho zpeněžení. Poslední skupinou jsou pohledávky vyloučené z uspokojení v IŘ. To jsou takové pohledávky, které přesto že existují, nebudou ani z části v IŘ uspokojeny. Věřitel je ale může dodatečně vymáhat po skončení IŘ. (Maršíková, 2017)

2.1.1 Přezkoumání pohledávek

Podané přihlášky věřitelů jsou z pohledu úplnosti a řádnosti přezkoumány insolvenčním správcem. Jestliže nalezne vady nebo je přihláška neúplná, vyzve věřitele k její opravě. Pokud přihláška není doplněna nebo opravena, může soud rozhodnout, že se k přihlášce nebude v rámci IŘ přihlížet.

Při přezkumu pohledávek využívá insolvenční správce:

- doklady přiložené k přihlášce pohledávky,
- účetnictví dlužníka,
- jinou evidenci dlužníka (daňovou evidenci).

Na základě těchto podkladů sestaví insolvenční správce seznam přihlášených pohledávek, popřípadě uvede, že pohledávku popírá.

Jak tvrdí Šínová, Kochová Kovářová a kol. (2015, s. 224): „Seznam přihlášených pohledávek se uzavírá neprodleně po skončení lhůty k podání přihlášek pohledávek. Účastníci jsou oprávněni nahlížet do seznamu přihlášených pohledávek a do dokladů, na jejichž základě byl sestaven.“ Následně předloží insolvenční správce seznam pohledávek insolvenčnímu soudu, který jej zveřejní v insolvenčním rejstříku, a to nejpozději 15 dnů před zahájením přezkumného jednání.

Přihlášené pohledávky se dále přezkoumávají v přezkumném jednání. Podkladem pro jeho vedení je seznam přihlášených pohledávek. Dle § 192 InsZ může pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé, dlužníkovu popření však není zohledněno. Popření pohledávky lze vzít zpět.

Důvody pro popření pohledávky jsou:

- pravost pohledávky,
- výše pohledávky a
- pořadí pohledávky.

2.2 Majetková podstata

Majetkovou podstatou se rozumí soubor majetku dlužníka, který je v průběhu IŘ určen k uspokojení dlužníkových věřitelů. *Součástí majetkové podstaty může být i majetek třetích osob, jestliže se jedná o majetek, kterého se dlužník zbavil neúčinnými právními úkony, nebo*

majetek, u něhož došlo k zajišťovacímu převodu vlastnického práva na věřitele. (Maršíková, 2017)

InsZ v § 205 rozlišuje případy, kdy insolvenční návrh podal dlužník a kdy ho podal dlužníkům věřitel. Pokud byl návrh podán dlužníkem, do majetkové podstaty patří majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením IŘ a majetek, který dlužník nabyl v průběhu IŘ. Podal-li návrh věřitel, patří do majetkové podstaty také majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření, kterým insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem. Konkrétní příklady obsahu majetkové podstaty uvádí InsZ v § 206.

Zjišťování majetkové podstaty zajišťuje insolvenční správce a dlužník je povinen mu k tomu poskytnout všestrannou součinnost. Tím se má na mysli např. to, že je povinen mu poskytnout potřebné podklady a vysvětlení k nim nebo umožnit mu přístup na všechna místa, kde má umístěn majetek atd. V případě obchodních korporací mají tuto povinnost statutární orgány dlužníka a jejich členové, případně likvidátor, je-li obchodní korporace v likvidaci. „*Insolvenční soud je oprávněn vyžadovat součinnost i od dalších osob, které jsou společníky, zaměstnanci nebo členy právnické osoby, a to v rozsahu jejich oprávnění jednat za právnickou osobu.*“ (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015, s. 209)

Základním dokumentem, ze kterého insolvenční správce vychází je seznam majetku, který má dlužník povinnost předložit současně s insolvenčním návrhem, provede však i vlastní šetření o tom, zda do majetkové podstaty nepatří i jiný majetek, který dlužník neuvedl.

2.2.1 Soupis majetkové podstaty

Insolvenční správce eviduje majetek, který náleží do majetkové podstaty v tzv. soupisu majetkové podstaty a v průběhu IŘ jej dále doplňuje¹¹. *Sepsáním majetku do soupisu majetkové podstaty se stává insolvenční správce jedinou osobou, která může s majetkem disponovat (Kozák, Dadam, Pachel, 2016)* Součástí soupisu majetkové podstaty je i jeho ocenění provedené insolvenčním správcem, ocenění se nepromítá do účetnictví dlužníka.

Domnívá-li se dlužník, že některý majetek uvedený v soupisu do majetkové podstaty nepatří, může se domáhat vynětí tohoto majetku. Bránit se mohou také třetí osoby, jejichž

¹¹ Náležitosti soupisu majetkové podstaty jsou vymezeny v § 14 vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení, kterou se provádějí některá ustanovení InsZ.

majetek byl neoprávněně zahrnut do soupisu majetkové podstaty, a to prostřednictvím vylučovací žaloby proti insolvenčnímu správci.

Na žádost insolvenčního správce je dlužník povinen písemně potvrdit správnost a úplnost soupisu majetkové podstaty. Odmítnout může pouze s uvedením důvodů, pro které nepokládá soupis za správný. Soupis se předkládá na elektronickém formuláři insolvenčnímu soudu, který jej neprodleně po sestavení, popřípadě doplnění zveřejní v insolvenčním rejstříku.

2.2.2 Zpeněžení majetkové podstaty

Majetkovou podstatu lze dle § 286 InsZ zpeněžit

- veřejnou dražbou,
- prodejem movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí,
- prodejem majetku mimo dražbu a
- v dražbě provedené soudním exekutorem (nově od 1.7.2017).

Majetek může být zpeněžen po částech, nebo jej lze prodat jedinou smlouvou. Je-li zpeněžen jedinou smlouvou, přechází na nabyvatele obchodní korporace všechna práva a závazky, na které se prodej vztahuje. (Maršíková, 2017) O způsobu zpeněžení rozhoduje insolvenční správce se souhlasem věřitelského výboru.

Jak tvrdí Kozák, Dadam a Pachl (2016, s. 923): „Zpeněžení majetku zapsaného do soupisu majetkové podstaty může být zahájeno:

- a) po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu a současně*
- b) ne dříve než po první schůzi věřitelů.“*

Zpeněžení majetku veřejnou dražbou

Zpeněžení majetku veřejnou dražbou je upraveno v zákoně č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách ve znění pozdějších předpisů. Pokud si insolvenční správce zvolí tento způsob zpeněžení, nepotřebuje souhlas insolvenčního soudu. Veřejnou dražbu provádí dražebník navržený insolvenčním správcem a schválený věřitelským výborem. Smlouvy, které uzavře rovněž musí být schváleny věřitelským výborem, popřípadě zajištěným věřitelem jedná-li se o majetek, který je předmětem zajištění.

Prodej movitých věcí a nemovitostí podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí

Insolvenční správce může využít možnosti prodeje movitých věcí a nemovitostí prostřednictvím exekučního soudu. K návrhu o zpeněžení majetku touto cestou musí připojit soupis majetkové podstaty potvrzený insolvenčním soudem a souhlas věřitelského výboru (popř. zajištěného věřitele). „*Příslušný okresní soud pak při zpeněžení movitých a nemovitých věcí postupuje podle příslušných ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí.*“ (Maršíková, 2017, s. 160)

Prodej majetku mimo dražbu

Prodej majetku mimo dražbu může insolvenční správce uskutečnit pouze se souhlasem věřitelského výboru a insolvenčního soudu. „*Insolvenční soud může při udělení souhlasu s touto formou prodeje stanovit její podmínky (například rozsah inzerce, způsob výběru nejlepší nabídky, splatnost kupní ceny apod.).*“ (Maršíková, 2017, s. 159)

Při prodeji tímto způsobem je nutné vycházet ze stanovené odhadní ceny, která je určena insolvenčním správcem v soupisu majetkové podstaty. S ohledem na možnosti trhu a s přihlédnutím k nákladům, které je nutné vynaložit na správu zpeněžovaného majetku je možné stanovit i cenu nižší.

Dražba provedená soudním exekutorem

Dražbu provedenou soudním exekutorem umožnila novelizace InsZ z 1.7.2017. Dražbu provádí exekutor na základě uzavřené smlouvy s insolvenčním správcem. „*K účinnosti smlouvy uzavřené s exekutorem je zapotřebí jejího schválení věřitelským výborem. I zde však platí, že je-li v dražbě prodáván majetek, který je předmětem zajištění, schvaluje smlouvu zajištěný věřitel.*“ Jak tvrdí Maršíková (2017, s. 160)

Vymáhání dlužnických pohledávek

„*Vedle zpeněžování majetkové podstaty je neméně důležitou povinností insolvenčního správce uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužnickovy pohledávky na peněžitá plnění, jakož i dlužnickovy nepeněžitě pohledávky ocenitelné penězi (§ 294 InsZ).*“ (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015, s. 242) Této povinnosti může dosáhnout buď formou vymáhání nebo se souhlasem insolvenčního soudu a věřitelského výboru může pohledávku za úplatu postoupit. Insolvenční správce je této povinnosti zbaven, jestliže náklady na uplatnění a vymáhání těchto pohledávek jsou neúměrně vysoké nebo je nelze krýt z majetkové podstaty.

(Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015) Insolvenční správce je při vymáhání osvobozen od soudních poplatků.

2.3 Konečná zpráva

Insolvenční správce předkládá po zpeněžení majetkové podstaty insolvenčnímu soudu konečnou zprávu. Ta podává celkovou charakteristiku jeho činnosti v daném konkursním řízení s vyčíslením finančního výsledku.

InsZ v § 302 odst. 2 vypisuje tyto náležitosti, které musí konečná zpráva obsahovat:

- a) přehled pohledávek za majetkovou podstatu a pohledávek jim na roveň postavených, které insolvenční správce již uspokojil a které ještě uspokojit zbývá,
- b) přehled výdajů vynaložených v souvislosti se správou majetkové podstaty se zdůvodněním výdajů, které nejsou obvyklé,
- c) přehled zpeněžení majetkové podstaty s výsledkem, jehož bylo dosaženo,
- d) uvedení majetku, který nebyl zpeněžen, s odůvodněním, proč k tomu došlo,
- e) výsledek částečného rozvrhu, pokud k němu došlo,
- f) přehled plnění zajištěným věřitelům s promítnutím do rozvrhu,
- g) přehled jednání a právních úkonů, významných pro průběh insolvenčního řízení,
- h) vyčíslení odměny a hotových výdajů insolvenčního správce.

Závěrečný výsledek konečné zprávy musí obsahovat vyčíslenou částku, která je určena k rozdělení mezi věřitele a označení těchto věřitelů s údajem o výši jejich podílů na této částce. Spolu s konečnou zprávou předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu vyúčtování své odměny a výdajů. (Šínová, Kovářová Kochová a kol., 2015)

Předloženou konečnou zprávu insolvenční soud z pohledu formální a věcné správnosti přezkoumá a případné chyby a nejasnosti ve spolupráci s insolvenčním správcem odstraní. Následně je zpráva zveřejněna v insolvenčním rejstříku. Také konečná zpráva se od 1. 7. 2017 předkládá pouze na elektronickém formuláři.

Ke dni sestavení konečné zprávy je insolvenční správce povinen sestavit účetní závěrku.

2.3.1 Námitky proti konečné zprávě

Jak tvrdí Maršíková (2017, s. 15): „Námitky proti konečné zprávě jsou nástrojem, jehož prostřednictvím může dlužník nebo kterýkoliv z dlužnických věřitelů (účastníků insolvenčního řízení) zpochybnit závěry obsažené v konečné zprávě zpracované insolvenčním správcem. Námitky proti konečné zprávě musí být podány do 15 dnů od zveřejnění konečné zprávy

v insolvenčním rejstříku. Jsou-li podány včas a mají-li konkrétní obsah, budou soudem projednány a námitkami napadená část konečné zprávy bude insolvenčním soudem přezkoumána.“

2.4 Rozvrhové usnesení

Schválí-li insolvenční soud konečnou zprávu, předloží mu insolvenční správce návrh rozvrhového usnesení. Na základě něho vydá insolvenční soud rozvrhové usnesení, ve kterém určí, jaká částka má být každému z věřitelů vyplacena. *Insolvenční správce podle rozvrhového usnesení následně vyplatí věřitele, a to ve lhůtě 2 měsíců od nabytí jeho právní moci.* (Maršíková, 2017)

2.5 Zrušení konkursu

Závěrečnou fází IŘ je zrušení konkursu. O jeho zrušení může rozhodnout insolvenční soud, a to, jak uvádí § 308 InsZ, jestliže:

- zjistí, že nebyl ani dodatečně osvědčen dlužníkův úpadek,
- zjistí, že zde není žádný přihlášený věřitel a všechny pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou uspokojeny,
- obdrží zprávu insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení,
- zjistí, že pro uspokojení věřitelů je majetek dlužníka zcela nepostačující
- dlužník předloží společně se souhlasem všech věřitelů a insolvenčního správce návrh na zrušení konkursu.

Nejčastěji tak rozhodne pravděpodobně na základě zprávy insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení nebo v důsledku nedostatečného majetku dlužníka. Pokud je konkurs zrušen z důvodu nepostačujícího majetku pro uspokojení věřitelů, nesmí dlužník po dobu 3 let provozovat živnost.

Zrušením konkursu dochází k zániku právnické osoby bez likvidace¹² a k jejímu následnému výmazu z obchodního rejstříku. *„Zánikem dlužníka tak zanikají i neuspokojené pohledávky nebo neuspokojené části pohledávek věřitelů. To neplatí, může-li se věřitel domáhat uspokojení této pohledávky po třetích osobách ze zajištění po spoludlužnících, ručitelích či zástavních dlužnících.“* Jak tvrdí Maršíková (2017, s. 148)

¹² Dle § 173 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku se zrušením konkursu po splnění rozvrhového usnesení, nebo zrušením konkursu proto, že majetek je zcela nepostačující zrušuje právnická osoba bez likvidace. Objeví-li se však po skončení insolvenčního řízení nějaký majetek, právnická osoba vstoupí do likvidace.

2.6 Účetní aspekty úpadku

Prohlášením konkursu nepřechází na insolvenčního správce pouze oprávnění nakládat s majetkovou podstatou dlužníka, ale od této chvíle má také právo vystupovat k jeho zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz podniku a jeho povinností je vést účetnictví a plnit daňové povinnosti dlužníka.¹³

Není ovšem vždy v silách insolvenčního správce, aby z podkladů, které mu dlužník předal, provedl inventarizaci či zpracoval účetní závěrku a následně daňové přiznání. Dlužníkovu účetnictví je totiž často neúplné nebo zkreslené. Pokud takováto situace nastane, má insolvenční správce možnost zbavit se jeho zákonné povinnosti. Musí však tuto skutečnost oznámit do 30 dnů správci daně, sdělit mu, že sice doklady obdržel, ale jsou natolik neúplné, popřípadě že podklady nejsou správné, že nelze sestavit daňové přiznání a také správci poskytnout dostatečnou součinnost ke stanovení daně dle pomůcek.

„Účetnictví je chápáno jako ucelený informační systém, který identifikuje, měří, zpracovává a prezentuje finanční informace o podniku, na jejichž základě si mohou nejen manažeři a vedoucí pracovníci, ale i ostatní interní a externí uživatelé učinit správný úsudek o podniku a jeho fungování.“ Jak tvrdí Hakalová, aj. (2012, s. 1) Účetnictví je proto velmi dobrým nástrojem pro vyhodnocení ekonomické situace podniku. Řádné vedení účetnictví zajišťuje u obchodních korporací jeho statutární orgán.

Účetnictví postaveno na určitých zásadách a principech, mezi které patří především zásada pravdivého a věrného zobrazení, aktuální princip či zásada neomezeného trvání účetní jednotky. Právě poslední zmíněná zásada označována také jako princip „going concern“ je s úpadkem obchodní korporace velice blízce propojena. Zákon o účetnictví v § 7 odst. 3 vymezuje, že: *„Účetní jednotka je povinna použít účetní metody způsobem, který vychází z předpokladu, že bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti a že u ní nenastává žádná skutečnost, která by ji omezovala nebo ji zabraňovala v této činnosti pokračovat i v dohledné budoucnosti. V případě, že účetní jednotka má informaci o tom, že u ní taková skutečnost nastává, je povinna použít účetní metody způsobem tomu odpovídajícím, přičemž informaci o použitém způsobu jsou povinny uvést v příloze v účetní závěrce.“* Bohužel česká legislativa dodnes neupravuje konkrétní účetní postupy pro vedení účetnictví v průběhu insolvenčního řízení.

¹³ Dle § 140 odst. 1 InsZ mohou tyto povinnosti insolvenčnímu správci vzniknout již po rozhodnutí o úpadku, nařídí-li tak insolvenční soud v předběžném opatření.

2.6.1 Účetní závěrka

Účetnictví je alespoň jednou za rok prezentováno pomocí účetní závěrky, která informuje uživatele účetní závěrky o stavu majetku, závazků, výsledku hospodaření a finanční situaci podniku. Je to soubor účetních výkazů, které dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví tvoří:

- **rozvaha¹⁴**, která je souhrnným přehledem o stavu majetku a zdrojů jeho krytí,
- **výkaz zisku a ztráty**, podávající informace o výkonnosti podniku a
- **příloha**, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a výkaze zisku a ztráty.

Zároveň tento zákon stanovuje, ve kterých případech musí být součástí účetní závěrky také:

- přehled o peněžních tocích a
- přehled o změnách vlastního kapitálu.

Ve vztahu ke dni sestavení účetní závěrky (rozvahovému dni) rozlišujeme účetní závěrku řádnou, mimořádnou nebo mezitímní.

Obchodní korporace mají na základě zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob povinnost zveřejňovat účetní závěrku, čehož mohou věřitelé využít a přesvědčit se o jeho platební schopnosti. Bohužel praxe zatím ukazuje, že většina obchodních korporací tuto povinnost neplní.

Řádní účetní závěrka

Řádnou účetní závěrku sestavují účetní jednotky bez ohledu na to, zda jsou v úpadku či nikoli, k poslednímu dni účetního období a je sestavena na základě údajů z uzavřených účetních knih. V případě konkurzu ovšem přechází povinnost ji sestavit na insolvenčního správce.

Mimořádná účetní závěrka

Účetní závěrka sestavená k jinému datu, než je poslední den účetního období je mimořádná účetní závěrka. Před sestavením této účetní závěrky rovněž probíhá inventarizace a uzavírají se účetní knihy. Jak už z názvu vyplývá, sestavuje se v určitých mimořádných situacích, kterými jsou např.:

- den předcházející dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku,

¹⁴ Účetní jednotka v úpadku uvádí v rozvaze namísto informací za minulé účetní období údaje zahajovací rozvahy ke dni účinnosti rozhodnutí o úpadku.

- den, ke kterému nastanou účinky rozhodnutí soudu o přeměně reorganizace v konkurs,
- den rozhodnutí o zrušení konkursu.

Mezitímní účetní závěrka

Tento specifický typ účetní závěrky se sestavuje pouze na základě rozhodnutí účetní jednotky, nebo pokud to požaduje právní předpis. Při sestavení mezitímní účetní závěrky se účetní knihy neuzavírají a inventarizace se provádějí jen pro účely vyjádření ocenění. Sestavuje se zejména ke dni:

- předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky prohlášení konkursu,
- sestavení konečné zprávy,
- k poslednímu dni kalendářního měsíce, předcházejícího měsíci, v němž bylo zahájeno IŘ dlužníka, pokud sestavuje výkazy likvidity.

Ověření účetní závěrky auditorem

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví vymezuje v § 20 odst. 1 účetní jednotky, které mají povinnost ověřit účetní závěrku auditorem. Této povinnosti jsou zbaveni, jestliže došlo ke zrušení konkursu z důvodu nedostatečného majetku na uspokojení věřitelů. Zároveň také nemusí být auditorem ověřena účetní závěrka sestavena v průběhu konkursu, pokud o jejím ověření nerozhodne věřitelský výbor, a to dobu 36 nepřetržitě po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Tato doba začíná běžet od prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni, kterým nastaly účinky prohlášení konkursu.

Případné náklady spojené s auditem jsou hrazeny insolvenčním správcem, který si může uplatit tyto výdaje jako pohledávku za majetkovou podstatou. Tento krok však musí být schválen věřitelským výborem.

2.6.2 Finanční analýza

Obchodní korporace jako právnická osoba je povinna podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co úpadek zjistí¹⁵. Nejčastějším nástrojem pro rozpoznání blížícího se úpadku je finanční analýza účetních výkazů obchodní korporace.

¹⁵ U společnosti s ručením omezeným je dle § 182 ZOK jednatel povinen svolat jednání valné hromady, a to bez zbytečného odkladu poté, co zjistí, že společnosti hrozí úpadek.

Landa (2009) tvrdí, že vhodnými indikátory úpadku jsou:

- *pro platební neschopnost*
 - *čistý pracovní kapitál,*
 - *poměrové ukazatele likvidity,*
 - *složené ukazatele finančního zdraví*
- *pro předlužení*
 - *účetní hodnota vlastního kapitálu,*
 - *ukazatele zadluženosti,*
 - *ukazatele tvorby ekonomické hodnoty.*

Jelikož je ovšem problematika finanční analýzy značně obsáhlá, nebudeme se jí v této diplomové práci nadále zabývat.

2.6.3 Seznam majetku a seznam závazků

Účetní jednotky v rámci účetnictví účtují o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků včetně dluhů a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření. Je tedy zřejmé, že účetnictví je výborným a zásadním podkladem pro vytvoření seznamu majetku a seznamu závazků, která má dlužník povinnost předložit společně s návrhem na zahájení insolvenčního řízení.

2.6.4 Výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity

Jednou z novinek, které obsahuje InsZ je upravený § 3 věnující se definici úpadku, a to přidáním nového odstavce. „*Tento odstavec upravuje možnost dlužníka, který je podnikatelem a vede účetnictví, předložit insolvenčnímu soudu jako jeden z důkazních prostředků své obrany proti vyhlášení úpadku tzv. výkazy likvidity (výkaz stavu likvidity a výhled vývoje likvidity) prokazující, že je schopen plnit své peněžité závazky.*“ (Rückerová, 2017, s. 14) Dlužník však může výkazy použít pro doložení skutečnosti, že se nachází v platební neschopnosti, popřípadě mohou být využity soudem pro rychlejší rozhodnutí o insolvenčním návrhu.

Tyto výkazy může sestavit pouze auditor, znalec nebo osoba, která se zabývá ekonomickým poradenstvím v oblasti insolvenční a restrukturalizací, a to v souladu s vyhláškou č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele (dále jen „VoPNP“). Podkladem pro sestavení výkazů likvidity jsou dlužníkem poskytnuté účetní knihy, účetní doklady a další písemnosti vztahující se k jeho podnikání.

Výkaz stavu likvidity

Výkaz stavu likvidity je dokument, který uvádí velikost mezery krytí. Mezera krytí představuje rozdíl mezi výši splatných peněžitých závazků dlužníka a výši jeho disponibilních prostředků. Je-li mezera krytí nižší než 10 %, má se za to, že dlužník není v platební neschopnosti. Výkaz se sestavuje k poslednímu dni kalendářního měsíce, který předchází měsíci, v němž bylo zahájeno insolvenční řízení (dále jen „datum posouzení likvidity“).

Základním podkladem pro vytvoření výkazu stavu likvidity je mezitímní účetní závěrka sestavena dlužníkem k datu posouzení likvidity. Výkaz stavu likvidity se skládá ze tří částí, a to:

- strany majetku,
- strany závazků a
- komentáře, který z pohledu zpracovatele doplňuje informace o straně majetku a závazků.

Strana majetku zahrnuje pouze krátkodobý finanční majetek ve formě peněžních prostředků v pokladně a na účtech a případný ostatní krátkodobý finanční majetek. Do něho můžeme zařadit pouze cenné papíry a podíly, které jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu ve výši jejich reálné hodnoty. Jejich seznam uvede zpracovatel do komentáře.

Obsahem strany závazků jsou veškeré peněžité dluhy dlužníka splatné k datu posouzení likvidity. Do výkazu se neuvádějí závazky k úvěrovým institucím, pokud jsou dodržovány jejich podmínky a nejsou vypovězeny a dohadné účty pasivní, pokud nepředstavují splatné a vymahatelné dluhy. Zpracovatel ke každé jednotlivé položce na straně závazků také uvede vážený aritmetický průměr dob po splatnosti, přičemž použije vzorec:

$$\frac{\sum V_i D_i}{\sum V_i}$$

kde představuje:

- V – výši splatné pohledávky
- D – dobu po splatnosti pohledávky

Závazky, ke kterým existují způsobilé pohledávky k započtení nebo sporné závazky mohou být vyloučeny.

Výhled vývoje likvidity

VoPNP v § 14 odst. 1 definuje výhled vývoje likvidity takto: „*Výhled vývoje likvidity představuje krátkodobý plán vývoje oběžných aktiv, krátkodobých závazků a peněžních toků dlužníka. Jeho účelem je posouzení schopnosti dlužníka splnit jeho splatné závazky v období, na které se výhled vývoje likvidity sestavuje.*“

Dlužník předloží výhled vývoje likvidity insolvenčnímu soudu ve chvíli, kdy jeho mezera krytí je sice vyšší než 10 %, ale tento výsledek je pouze dočasný např. z důvodu výpadku inkasa pohledávek, či výpadku fakturace a dlužník je schopen v krátké době mezeru krytí snížit, či zcela odstranit. Lhůta, pro kterou se výhled vývoje likvidity vytváří, je označována jako období posouzení likvidity.

Období posouzení likvidity je stanoveno na 8 týdnů od data posouzení likvidity, jestliže byl výkaz stavu likvidity sestaven k odlišnému datu posouzení likvidity, může se lhůta prodloužit až na 12 týdnů. VoPNP v § 15 odst. 3 vymezuje další výjimečné případy, kdy lze období posouzení likvidity prodloužit o další 4 týdny.

Výhled vývoje likvidity vychází zejména z:

- mezitímní účetní závěrky
- očekávané doby inkasa dobytných pohledávek dlužníka k datu posouzení likvidity, popř. k odlišnému datu likvidity,
- očekávané výnosy podložené reálnými zakázkami,
- očekávané splatné pohledávky z těchto zakázek,
- očekávané náklady a platby závazků odpovídajících těchto nákladům,
- možnosti financování z cizích zdrojů a využití alternativních forem financování, zejména faktoringu.

Požaduje se, aby byl výhled vývoje likvidity věrohodný. Kdy je tato podmínka splněna udává § 17 VoPNP.

2.6.5 Účetnictví v průběhu insolvenčního řízení

V případě rozhodnutí o úpadku je dlužník povinen do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku sestavit mimořádnou účetní závěrku, a to ke dni, který předchází dni rozhodnutí o úpadku. *Jak tvrdí Landa (2009), před jejím sestavením je tedy dlužník povinen v poměrně krátké době:*

- *doučtovat běžné účetní případy do dne předcházejícímu dni, kterým nastanou účinky rozhodnutí o úpadku,*

- *provést kompletní fyzické a dokladové inventarizace majetku a závazků,*
- *provést analýzu a zúčtovat uzávěrkové účetní případy,*
- *provést daňové analýzy a sestavit přiznání k dani z příjmů,*
- *uzavřít účetní knihy.*

Tato mimořádná účetní závěrka je následně podkladem pro sestavení seznamu majetku a závazků, které je dlužník povinen společně s návrhem předložit insolvenčnímu soudu, pro sestavení soupisu majetkové podstaty a pro prověřování přihlášených pohledávek.

K následujícímu dni je pak účetní jednotka povinna otevřít účetní knihy a sestavit zahajovací rozvahu.

Ochrana zaměstnanců

Právní úprava myslí také na ochranu zaměstnanců při platební neschopnosti jejich zaměstnavatele. Jestliže se společnost dostane do úpadku, většinou není schopna ani vyplácet mzdu svým zaměstnancům. Této problematice se věnuje zvláštní zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele.

Zaměstnanec, kterému zaměstnavatel dluží za rozhodné období mzdu, může požádat o uspokojení svých mzdových nároků Úřad práce. Rozhodným obdobím se rozumí 3 kalendářní měsíce předcházející a 3 kalendářní měsíce následující po měsíci, ve kterém byl podán insolvenční návrh. Úřad práce zveřejní na úřední desce informace o zaměstnavateli, jehož zaměstnanci mohou uplatnit své mzdové nároky u pobočky Úřadu práce a ti tak musí učinit nejpozději do 5 měsíců a 15 dnů od dne následujícího po tomto zveřejnění.

Mzdové nároky je možné uplatnit pouze do výše splatných mzdových nároků za 3 kalendářní měsíce rozhodného období. Navíc je možné uplatnit i odstupné nebo náhradu mzdy. Celková výše mzdových nároků nesmí u jednoho zaměstnance za měsíc překročit jeden a půl násobek průměrné mzdy, které jsou každoročně zveřejňované Ministerstvem práce a sociálních věcí. Ještě před uspokojením srazí Úřad práce ze mzdových nároků zaměstnance srážky a odvody, které jinak ze mzdy sráží zaměstnavatel (např. sociální pojištění, zdravotní pojištění, daň z příjmů).

Uplatní-li zaměstnanec svůj mzdový nárok, vyzve Úřad práce zaměstnavatele, popřípadě insolvenčního správce, aby do 7 dnů od doručení výzvy předložil seznam všech dlužných mzdových nároků svých zaměstnanců za rozhodné období. Zaměstnancům vyplacené

a odvedené finanční prostředky může následně Úřad práce uplatnit vůči zaměstnavateli (dlužníkovi) jako pohledávku postavenou na roven pohledávce za majetkovou podstatou.

Prohlášení konkursu

Ke dni předcházejícímu dni prohlášení konkursu je insolvenční správce dle § 277 odst. 3 povinen sestavit mezitímní účetní závěrku, přičemž zůstatky na účtech musí navazovat na konečné zůstatky vykázané dlužníkem při uzavírání knih. Jestliže je rozhodnutí o úpadku spojeno s prohlášením konkursu, sestavuje se pouze mimořádná účetní závěrka.

Novelizace InsZ z účinností od 1.7.2017 obsahuje nově § 36 odst. 3. Tento odstavec říká, že obsah požadavků na plnění povinností insolvenčního správce stanoví prováděcí právní předpis. Tento prováděcí právní předpis do dnešního dne nebyl přijat. Existuje pouze návrh vyhlášky, která v jednom z paragrafů definuje, že insolvenční správce po prohlášení konkursu postupuje svědomitě a s odbornou péčí zejména, jestliže:

- a) formou fyzické a dokladové inventury provede inventarizaci majetku náležejícího do majetkové podstaty podle inventurních soupisů nebo evidencí vedených dlužníkem, které má k dispozici, a podle údajů a informací získaných vyžádanou součinností,
- b) podle skutečného stavu zpracuje a průběžně doplňuje soupis majetkové podstaty a
- c) insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru podá zprávu o zjištěních k možné neplatnosti a neúčinnosti právních úkonů dlužníka.

Lehce je účetní problematika konkursu nastíněna v českém účetním standardu pro podnikatele č. 021 – Vyrovnání, nucené vyrovnání, konkurs a likvidace. Ten vymezuje, že předmětem účetnictví je celé obchodní jmění účetní jednotky vč. majetku vyloučeného z konkursní podstaty, majetku, který konkursem nemůže být postižen a dluhů, které se konkursu z jakýchkoliv důvodů neúčastní, anebo se k nim při konkursu nepřihlíží.

Dále z něj můžeme vyčíst, že majetek, který není zachycen v rozvaze zaúčtuje insolvenční správce na vrub příslušného majetkové účtu a ve prospěch příslušného účtu mimořádných výnosů. Také majetek třetích osob, který je zahrnutý do soupisu konkursní podstaty se zaúčtuje na vrub příslušného majetkového účtu a ve prospěch příslušného účtu závazků vůči jeho vlastníkov. Případný rozdíl mezi příjmem z jeho zpeněžení a závazkem vůči vlastníkov se dorovná ve prospěch účtu mimořádných výnosů.

Zpeněžení majetkové podstaty

Zpeněžení majetkové podstaty dlužníka se v účetnictví projeví stejně jako typický prodej majetku:

- 1) pohledávka za kupujícím oproti výnosům
- 2) úbytek prodaného majetku oproti nákladům
- 3) snížení stavu pohledávky souvztažně se zvýšením stavu peněžních prostředků

Zaúčtování zpeněžení majetkové podstaty je názorně představeno na následujícím zjednodušeném příkladu. Předmětem zpeněžení je automobil v pořizovací ceně 1 000 000 Kč, který byl ve 3. roce používání prodán ve veřejné dražbě za 450 000 Kč.

Př. 2.1 Zpeněžení automobilu

	Položka	Částka v Kč	MD	D
1.	Vystavená faktura na prodej automobilu	450 000,-	311	641
2.	½ ročního odpisu	111 250,-	551	082
3	zůstatková cena prodaného automobilu	556 250,-	541	082
4	vyřazení automobilu z evidence	1 000 000,-	082	022
5.	úhrada faktury odběratelem	450 000,-	221	311

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzhledem k tomu, že právo nakládat z majetkovou podstatou přešlo na insolvenční správce, jako dodavatel je na faktuře sice uveden dlužník, zároveň však musí být doplněno jméno insolvenčního správce a označení, že je insolvenčním správcem.

Ukončení konkursního řízení

Zrušením konkursu přechází oprávnění nakládat se zbývajícím majetkovou podstatou zpět na dlužníka. To vyvolává povinnost insolvenčního správce uzavřít účetní knihy a sestavit mimořádnou účetní závěrku. Dále musí splnit povinnosti uložené daňovými předpisy, předat dlužníkovi potřebné účetní záznamy a předat dlužníkovi zbývajícím majetek.

Je-li konkurs zrušen z důvodu nedostatečného majetku, dochází k následnému výmazu dlužníka z obchodního rejstříku a neuspokojené pohledávky dlužníka tímto zanikají. InsZ v ustanovení § 96 odst. 1 zakazuje obnovu IŘ. Je-li po skončení IŘ zjištěn další majetek, popř. je-li uhrazena pohledávka dlužníka, která byla považována za nedobytnou, provádí se u dlužníka likvidace. Dále je tedy postupováno dle ustanovení občanském zákoníku a ZOK, které likvidaci upravují.

Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce

Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce je upravována InsZ v § 38 a § 39, a také vyhláškou č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů. Při konkursu je odměna insolvenčního správce tvořena z počtu přezkoumaných přihlášených pohledávek a z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi věřitele. Pokud je insolvenční správce plátcem daně z přidané hodnoty, připočte se k této částce také výše této daně, kterou je insolvenční správce povinen z odměny a z náhrady hotových výdajů odvést.

Dle § 39 InsZ jsou náklady spojené s povinnostmi insolvenčního správce zpravidla již zahrnuty v jeho odměně, z majetkové podstaty je možné je uhradit pouze se souhlasem insolvenčního soudu i věřitelského výboru. Náklady spojené s využitím právních, ekonomických či jiných specializovaných odborníků lze hradit z majetkové podstaty pouze jsou-li tyto výdaje účelné a schválí-li to věřitelský výbor.

Odměna i náhrada hotových výdajů insolvenčního správce se uspokojují jako pohledávka za majetkovou podstatou dlužníka, popřípadě jsou hrazeny ze zálohy na náklady insolvenčního řízení. Není-li je možné uspokojit z těchto zdrojů, jsou hrazeny státem, a to do maximální výše 50 000 Kč na odměnu a 50 000 Kč v případě hotových výdajů. V průběhu IŘ může insolvenční soud rozhodnout o vyplacení záloh odměny a hotových výdajů.

Konkrétní návod pro výpočet odměny a náhrady hotových výdajů insolvenčního správce upravuje výše zmíněná vyhláška¹⁶.

2.7 Daňové aspekty úpadku

Prohlášením konkursu přecházejí na insolvenčního správce také dlužníkovy daňové povinnosti. Dle § 140 odst. 1 InsZ mohou tyto povinnosti insolvenčnímu správci vzniknout již po rozhodnutí o úpadku, nařídí-li tak insolvenční soud v předběžném opatření.

InsZ upravuje daňovou problematiku spojenou s IŘ pouze okrajově, podrobněji je upravována především těmito obecnými právními předpisy:

- zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,

¹⁶ Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

- zákon č. 234/2003 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 583/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně, ve znění pozdějších předpisů,
- zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů a
- zákon č. 16/1993 Sb., o silniční dani, ve znění pozdějších předpisů,

2.7.1 Daňový řád

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“) je zákon upravující postupy správců daně a práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, které vedou ke správnému zjištění a stanovení daně a k zabezpečení jejich úhrady. Tento zákon přímo upravuje v jedné ze svých kapitol vztah k insolvenčnímu řízení.¹⁷

Ustanovení § 244 daňového řádu ukládá daňovému subjektu v rámci IŘ povinnost podat řádné daňové tvrzení (daňové přiznání, hlášení nebo vyúčtování) nejpozději do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku, a to za část zdaňovacího období, za kterou doposud nebylo podáno až do dne předcházejícímu účinnosti tohoto rozhodnutí. Lhůtu 30 dnů není možno prodloužit. Připadá-li již povinnost podat daňové přiznání na insolvenčního správce, může mu tato povinnost zaniknout, jestliže má nedostatečné podklady pro splnění této povinnosti. Tuto skutečnost je povinen oznámit správci daně a poskytnout mu nezbytnou součinnost ke stanovení daně dle pomůcek. V průběhu insolvenčního řízení jsou potom lhůty pro podání daňového tvrzení zachovány.

Insolvenční správce je dále povinen podat řádné daňové tvrzení ke dni předložení konečné zprávy, ke dni podání návrhu na zrušení konkursu a ke dni zrušení konkursu, a to do 15 dnů ode dne, ke kterému mělo být zpracováno.

Daňový subjekt, ačkoli je v úpadku, musí nadále plnit své daňové povinnosti standardním způsobem. Daňové pohledávky vzniklé ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku do ukončení insolvenčního řízení definuje daňový řád jako pohledávky za majetkovou podstatou.

2.7.2 Zákon o dani z příjmů

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů (dále jen „zákon o DzP“) se zabývá problematikou IŘ v § 38gb. Toto ustanovení však upravuje pouze daňové přiznání podávané

¹⁷ Daňový řád, Část třetí, Hlava VII, Díl 2 – Vztah k insolvenčnímu řízení

fyzickou osobou. Zákon o DzP neupravuje žádné specifické postupy týkajících se právnických osob, daňový subjekt se tedy při podávání daňového přiznání řídí daňovým řádem.

Věřitel, který vede účetnictví si dle zákona o DzP § 24 odst. 2 písm. y) může u dlužníka, u něhož soud zrušil konkurs pro nedostatek majetku nebo který je v úpadku (hrozícím úpadku), uplatnit jmenovitou hodnotu pohledávky nebo pořizovací cenu pohledávky nabyté postoupením, vkladem a při přeměně obchodní korporace jako výdaj na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Podmínkou je, že lze k této pohledávce uplatnit opravné položky podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů nebo že od splatnosti pohledávky uplynulo méně než 18 měsíců. Uplatnit si může také pohledávky nabyté postoupením, jejichž jmenovitá hodnota přesáhla v okamžiku vzniku výši 200 000 Kč.

Tento zákon také umožňuje dlužníkovi, u něhož nastaly v průběhu zdaňovacího období účinky rozhodnutí o úpadku nebo došlo k přechodu oprávnění nakládat s majetkem náležejícím do majetkové podstaty z insolvenčního správce na daňový subjekt a obráceně, uplatnit si pouze polovinu ročního odpisu z evidovaného hmotného majetku jako výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů.

2.7.3 Zákon o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 234/2003 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o DPH“) umožňuje věřitelům opravit výši daně na výstupu u pohledávek za dlužníky (odběrateli) nacházejícími se v IŘ. *Příčemž, jak tvrdí Galočík a Paikert (2016, s.160): „Lhůta mezi vznikem pohledávky a datem nabytí právní moci rozhodnutí soudu o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, musí být kratší než 6 měsíců.“* Další podmínky, které musí být splněny, jsou:

- dlužník se nachází v IŘ a insolvenční soud rozhodl o prohlášení konkursu na majetek dlužníka,
- věřitel přihlásil svou pohledávku nejpozději ve lhůtě stanovené rozhodnutím soudu o úpadku, tato pohledávka byla zjištěna a v IŘ se k ní přihlíží,
- věřitel a dlužník nejsou a ani v době vzniku pohledávky nebyli osobami, které jsou
 - kapitálově spojenými osobami (výše podílu představuje alespoň 25 % základního kapitálu nebo 25 % hlasovacích práv těchto osob,
 - osobami blízkými,
 - společníky téže společnosti, jsou-li plátcí,
- věřitel doručil dlužníkovi daňový doklad podle § 46 odst. 1 zákona o DPH.

Opravu může věřitel provést nejdříve ve zdaňovacím období, v němž byly splněny výše uvedené podmínky nejdéle však do 3 let od uskutečnění původního zdanitelného plnění. V daňovém přiznání je povinen v příloze předložit kopie všech vystavených dokladů, u kterých provedl opravu výše daně. Dlužník je po obdržení opravného dokladu povinen snížit svou daň na vstupu o částku daně opravenou věřitelem. Je-li pohledávka následně plně, či jen částečně uspokojena, musí věřitel z přijaté úplaty opět daň přiznat.

Opravu nelze provést, jestliže dlužník přestal být plátcem. Častou praxí je, že insolvenční správce u společností s nízkou hodnotou obchodního majetku, která splňuje podmínky pro zrušení registrace k DPH požádá o toto zrušení ještě před přezkumným jednáním. Věřitel si poté za tímto dlužníkem nemůže uplatnit opravu výše daně.

Zdaňovací období končí posledním dnem kalendářního měsíce, v němž nastaly účinky rozhodnutí o úpadku. Od následujícího dne až do skončení insolvenčního řízení, je zdaňovacím obdobím vždy kalendářní měsíc, a to i v případě, že byl dlužník do té doby čtvrtletním plátcem.

2.7.4 Zákon o rezervách pro zjištění daně z příjmů

Zákon č. 583/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně (dále jen „zákon o rezervách“) v ustanovení § 4 vymezuje, že v tom zdaňovacím období, v němž dojde k prohlášení konkursu a v průběhu insolvenčního řízení v době trvání účinků prohlášení konkursu nelze vytvářet rezervy a opravné položky.¹⁸ Dále toto ustanovení předepisuje zrušení 8+rezerv a opravných položek ke dni předcházejícímu den účinnosti rozhodnutí o prohlášení konkursu.

Dle § 8 zákona o rezervách mohou však věřitelé vytvářet opravné položky k pohledávkám za dlužníky v IŘ. Věřitel musí být poplatníkem daně z příjmů a vést účetnictví. Opravnou položku může vytvořit až do výše rozvahového hodnoty nepromlčené pohledávky přihlášené u soudu od zahájení insolvenčního řízení do konce lhůty stanovené v rozhodnutí soudu. Tyto opravné položky jsou považovány za výdaje (náklady) na dosažení, zajištění a udržení příjmů. Zruší se, jestliže pominou důvody pro její existenci, v návaznosti na výsledky insolvenčního řízení nebo v případě, že pohledávku účinně popřel insolvenční správce, věřitel nebo dlužník.

¹⁸ Výjimkou jsou rezervy uvedené v § 10 odst. 2 tohoto zákona, jejichž peněžní prostředky budou uloženy na zvláštním vázaném účtu v bance.

2.7.5 Zákonné opatření senátu o dani z nabytí nemovitých věcí

Předmětem daně z nabytí nemovitých věcí je úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci. Poplatníkem této daně je nabyvatel tohoto vlastnického práva. Insolvenčního řízení se tato daň dotýká v zákonném opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí § 9, který stanovuje, že od daně z nabytí nemovitých věcí je osvobozeno nabytí vlastnického práva k nemovité věci při provádění reorganizace, jde-li o vydání části dlužníkových aktiv věřitelům nebo o převod dlužníkových aktiv na nově založenou právnickou osobu, ve které mají věřitelé majetkovou část.

Základem daně z nabytí nemovitých věcí je nabývací hodnota snižena o uznatelný výdaj. Nabývací hodnotou může být:

- sjednaná cena,
- srovnávací daňová hodnota,
- zjištěná cena nebo
- zvláštní cena,

příčemž zvláštní cenou v rámci insolvenčního řízení je cena dosažená prodejem nemovité věci mimo dražbu nebo cena nemovité věci určená znaleckým posudkem vypracovaným znalcem a schválená schůzí věřitelů.

2.7.6 Zákon o dani silniční

Předmětem daně silniční jsou silniční motorová vozidla a jejich přípojná vozidla registrovaná a provozována v České republice, která jsou používána poplatníkem daně z příjmů právnických osob (vyjma veřejně prospěšných poplatníků, pokud jejich činnost není předmětem daně z příjmů) nebo fyzických osob k činnosti, ze které plynou příjmy ze samostatné činnosti.

Při IŘ je insolvenční správce povinen podat daňové přiznání do 30 dnů ode dne účinnosti rozhodnutí o úpadku dle § 244 daňového řádu. Následně podává daňové přiznání vždy do 31. ledna roku následujícího po zdaňovacím období. Ke dni předložení konečné zprávy je povinen postupovat opět dle § 244 odst. 3 a 4 daňového řádu.

3 Praktická aplikace na vybrané obchodní společnosti

Do tohoto okamžiku jsme se v této diplomové práci docela obsáhle zabývali teoretickou částí insolvenčního řízení a řešení úpadku konkursem. V následující části si konkursní řízení představíme na dvou konkrétních případech, a to na společnosti ELPRAMONT, s.r.o. a DOBRÝ DŮM, s.r.o. Obě tyto společnosti jsou společnostmi s ručením omezeným, což jsou s ohledem na právní formu, společnosti, které se nejčastěji dostávají do insolvence. Pokud se však podíváme, kolik insolvencí připadá u každé z právních forem na 1 000 registrovaných firem s touto právní formou, nejčastěji se dostávají do insolvence akciové společnosti.

Tab. 3.1: Počet insolvencí dle právní formy obchodní korporace

Obchodní korporace	počet firem v insolvenci			počet insolvenční na 1 000 registrovaných firem		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017
komanditní společnost	1	3	1	1,38	4,14	1,39
veřejná obchodní společnost	3	5	1	0,46	0,76	0,16
akciová společnost	197	146	118	7,60	5,64	4,52
společnost s ručením omezeným	1461	1323	981	3,49	3,16	2,22
družstvo	25	14	10	1,72	0,96	0,70

Zdroj: Vlastní zpracování na základě tiskových zpráv společnosti Creditreform

3.1 ELPRAMONT, s. r. o.

ELPRAMONT, s.r.o. byla společnost zabývající se především výrobou, instalací a opravou elektrických strojů a přístrojů. Založili ji p. Miloslav Lakva a p. Václav Zeman v roce 2000 se sídlem v Bělkovicích-Lašťanech 424. Zapsána je v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Ostravě, kde je evidovaná pod identifikačním číslem 258 52 914. Základní kapitál společnosti byl zcela splacen ve výši 100 000,- Kč, kdy každý ze společníků vlastní 50 % podíl.

Předmětem podnikání společnosti dle obchodního rejstříku je:

- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona,
- montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení,
- výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení a
- provádění staveb, jejich změn a odstraňování.

Obr. 3.1 Logo společnosti ELPRAMONT s.r.o.

Zdroj: www.elpramont.cz

3.1.1 Řízení do úpadku

Insolvenční návrh spojený s návrhem na prohlášení konkursu byl podán dlužníkem – společností ELPRAMONT, s.r.o. dne 12.3.2014. Jako důvod podání insolvenčního návrhu dlužník uvedl neschopnost společnosti zareagovat na úbytek zakázek. Tato situace vedla k tomu, že společnost v okamžiku podání insolvenčního návrhu naplňovala znaky úpadku, tedy že má více věřitelů, vůči kterým má závazky více než 30 dní po lhůtě splatnosti a není schopna tyto závazky plnit, jelikož závazky přesahují hodnotu majetku téměř dvojnásobně. K insolvenčnímu návrhu byl dle zákonem¹⁹ předepsané povinnosti připojen seznam závazků, seznam majetku, seznam pohledávek a seznam zaměstnanců. V těchto seznamech uvedl:

- 36 závazků v celkové výši **13 257 736,87 Kč**,
- odhadovanou výši majetku v celkové částce **8 039 679,22 Kč**,
- pohledávky v hodnotě **2 761 263,82 Kč** a
- 11 zaměstnanců.

Zahájení insolvenčního řízení

Na základě tohoto návrhu rozhodl o den později – 13.3.2017 Krajský soud v Ostravě s pobočkou v Olomouci o zahájení IŘ. Zveřejněním tohoto rozhodnutí v insolvenčním rejstříku nastaly účinky spojené se zahájením IŘ. Krajský soud prostřednictvím této vyhlášky také vyzval věřitele dlužníka k podávání přihlášek svých pohledávek, které má vůči dlužníkovi.

Rozhodnutí o úpadku s prohlášením konkursu

O dva měsíce později – 14.5.2014 bylo usnesením insolvenčního soudu rozhodnuto o úpadku a o způsobu jeho řešení formou konkursu. Insolvenční správkyň ustanovil Mgr. Evu Budínovou. Opětovně vyzval věřitele, kteří do té doby nepřihlásili své přihlášky, aby tak učinili do dvou 2 měsíců ode dne zveřejnění usnesení v insolvenčním rejstříku a upozornil, že se k

¹⁹ § 104 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

nepřihlášeným pohledávkám nebude přihlížet a nebudou uspokojeny. Přezkumné jednání soud nařídil na 30.7.2014. Na tentýž den svolal schůzi věřitelů, kde bylo předmětem jednání:

- zpráva insolvenčního správce a jeho dosavadní činnosti,
- rozhodnutí o insolvenčním správci, bude-li podán návrh,
- volba věřitelského orgánu.

Upozornil také, že na přezkumném jednání a schůzi věřitelů vyžaduje osobní účast insolvenčního správce a dlužníka.

3.1.2 Řízení po úpadku

Po rozhodnutí o úpadku a prohlášení konkursu uložil insolvenční soud insolvenční správce povinnost:

- přezkoumat přihlášky pohledávek a předložit soudu seznam přihlášených pohledávek nejpozději 15 dnů před přezkumným jednáním,
- zjistit aktuální majetkovou situaci dlužníka a předložit soudu nejpozději 7 dnů před přezkumným jednáním soupis majetkové podstaty dlužníka a
- předložit soudu nejpozději 7 dnů před přezkumným jednáním zprávu o dosavadní činnosti.

Činnost insolvenčního správce po rozhodnutí o úpadku

Po rozhodnutí o úpadku a prohlášení konkursu kontaktovala insolvenční správce statutární orgán dlužníka – jednatele p. Miloslava Lakvu a p. Václava Zemana za účelem poskytnutí součinnosti. Ze zprávy insolvenčního správce se zjišťuje, že povinnost poskytnout součinnost plnil pouze p. Lakva, který měl ovšem ve společnosti spíše pozici zaměstnance. Vedením společnosti se zabýval především p. Zeman, jehož chování však spíše než součinností, nasvědčovalo maření IŘ. Insolvenční správce svou činností zjistila, že účetnictví dlužníka neodpovídá skutečnosti, což ji bylo také potvrzeno účetní dlužníka. Účetnictví dlužníka bylo předáno, avšak bez nezbytného vysvětlení a za rok 2013 nebyla ani vyhotovena účetní závěrka.

Dlužník se všemi svými zaměstnanci, kterým nebyla od dubna 2014 vyplacena mzda, ukončil pracovní poměr. Mzdy zaměstnanců byly v průběhu řízení uplatněny prostřednictvím úřadu práce jako pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. V okamžiku rozhodnutí o úpadku dlužníka, již společnost nevykonávala svou podnikatelskou činnost, proto veškeré kroky insolvenční správce vedly k prodeji majetkové podstaty.

Insolvenční správkyňe v průběhu konkursního řízení informovala dle ustanovení § 36 odst. 2 InsZ insolvenční soud a zástupce věřitele o průběhu insolvenčního řízení.

Soupis majetkové podstaty

Insolvenční správkyňe provedla zjištění aktuální majetkové situace dlužníka, nezbytné zabezpečení majetku a vyhotovila soupis majetkové podstaty, který následně předložila insolvenčnímu soudu. Sepsaný majetek tvoří:

- 1) Nemovitý majetek – administrativní budova a příslušné pozemky
- 2) Movitý majetek tvořený
 - a. automobily v účetní hodnotě (pořizovací ceně) **3 276 105,66 Kč**
 - b. zásoby v účetní hodnotě (pořizovací ceně) **55 311,52 Kč**,
 - c. ostatní majetek (kancelářské zařízení, nářadí apod.) v účetní hodnotě (pořizovací ceně) **673 746,49 Kč**,
- 3) Software v účetní hodnotě (pořizovací ceně) **18 561 Kč**,
- 4) Pohledávky v úhrnné částce **2 029 501,73 Kč**
- 5) Finanční prostředky v hotovosti v částce **50 000 Kč**,
- 6) Finanční prostředky na bankovních účtech v částce **217 496,06 Kč**

Seznam přihlášených pohledávek a přezkumné jednání

Do konkursního řízení bylo přihlášeno celkem **26 pohledávek** v celkové výši **16 776 508,01 Kč** (viz seznam přihlášených pohledávek v **příloze č. 1**), přičemž dvě z těchto přihlášek (P1, P6) ve výši 1 214 123,85 Kč bylo ještě před přezkumným jednáním vzaty zpět z důvodu uhrazení těchto pohledávek. Celkovou výši pohledávek pak dále tvořily zajištěné pohledávky ve výši 8 273 566,02 Kč a nezajištěné ve výši 7 288 818,14 Kč.

V rámci přezkumného jednání bylo zkoumáno 12 pohledávek (P4, P8, P9, P11, P12, P13, P14, P15, P17, P20, P24 a P25). Ostatní dlužníky totiž vyzval insolvenční správce k opravě podaných přihlášek. Z přezkoumaných pohledávek bylo zjištěno 9 pohledávek v celkové výši 2 398 454,20 Kč, popřeny byly 3 pohledávky v celkové výši 353 088 Kč.

Na zvláštním přezkumném jednání, které bylo svoláno na 13.3.2015, bylo zkoumáno 9 pohledávek (P2, P7, P10, P16, P18, P21, P22, P23, P26), k přihláškám P3, P5 a P19 se nepřihlíželo, jelikož tito věřitelé i přes upozornění insolvenční správkyňe neodstranili vady svých přihlášek. Na tomto jednání bylo zjištěno pohledávky ve výši 8 376 781,51 Kč a bylo popřeno pohledávky ve výši 4 390 598,74 Kč.

V průběhu konkursního řízení vzali někteří věřitelé své pohledávky zcela nebo částečně zpět. Zpět vzaty byly pohledávky celkem v částce 509 351 Kč.

Věřitel s pohledávkou P26 vedl incidenční spor, ve kterém částečně vzal zpět svou přihlášenou pohledávku. Insolvenční soud zastavil incidenční spor s odůvodněním, že pohledávka ve výši 1 309 550 Kč je přihlášena po právu.

Zpeněžení majetkové podstaty

Insolvenční správkyň se v rámci IŘ podařilo zpeněžit veškerou majetkovou podstatu dlužníka. Nejprve se podařilo prodat majetek uvedený v soupisu majetkové podstaty jako zásoby a ostatní majetek. Kupní cena byla sjednána na 29 040 Kč vč. DPH, což dle insolvenční správkyň byla jediná reálná nabídka, za kterou lze majetek, vzhledem k jeho stavu a stáří, zpeněžit. Následně byly hromadně jako celek prodány všechny automobily dlužníka za 1 171 500 Kč vč. DPH. K hromadnému prodeji přistoupila insolvenční správkyň záměrně, jelikož vozidla byla značně opotřebovaná, některá z nich byl v dezolátním a nepojízdném stavu a k některým chyběla řádná dokumentace.

Jednatel p. Lakva poskytl k nemovitostem znalecké ocenění, podle kterého šla určit alespoň orientačně cena nemovitosti. Zástupce věřitelů vyžadoval, aby byla tato nemovitost zpeněžena prostřednictvím jim určené realitní kanceláře nejméně za 4 500 000 Kč. Stav nemovitosti se ovšem v průběhu IŘ značně zhoršil, docházelo totiž k zatékání do nemovitosti. Nemovitosti se nakonec podařilo zpeněžit ve výši 2 884 000 Kč.

Poslední položkou majetkové podstaty byly pohledávky, které byly postoupeny za 50 000 Kč. Účetní hodnota těchto pohledávek sice byla 1 891 280 Kč, jednalo se však o pohledávky za společnostmi, které byly rovněž v úpadku, pohledávky, které byly předmětem soudního sporu s nejistým výsledkem nebo které dlužníci zpochybňují.

Pohledávky za majetkovou podstatou

V konkursním řízení vznikly dlužníkovi pohledávky za majetkovou podstatou v celkové výši 361 647 Kč. Tuto částku tvoří pohledávky:

- finančního úřadu
 - nedoplatek na pojistném na důchodové spoření za květen 2014 ve výši 891 Kč,
 - daň z nemovitých věcí 2 351 Kč
 - DPH, jenž je insolvenční správkyň povinna odvést ze zpeněženého majetku dlužníka 208 358 Kč

- statutárního města Olomouc
 - paušální částka nákladu správního řízení 1 000 Kč,
- Krajského soudu v Ostravě
 - náklady řízení státu ve výši 5 250 Kč.
- České správy sociálního zabezpečení
 - pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti od 1.6.2014 do 20.8.2014 ve výši 40 497 Kč,

Dále tvoří pohledávku za majetkovou podstatou náklady na:

- účetnictví ve výši 6 500 Kč a
- archivaci 96 800 Kč.

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

V závislosti na tom, že dlužník od dubna 2014 nevyplácel mzdu svým zaměstnancům, vznikly dlužníkovi také pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou. Vzhledem k tomu, že se všemi svými zaměstnanci ukončil dlužník pracovní poměr, byly tyto pohledávky uplatněny prostřednictvím úřadu práce. Ten požadoval uhrazení pohledávky za:

- kompenzace za nevyplacené odstupné zaměstnancům ve výši 109 021 Kč a
- uhrazené mzdové nároky zaměstnanců ve výši 500 456 Kč.

Pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou je také zůstatek nároku zaměstnanců, které Úřadem práce nebyly zaměstnancům. Ty byly uvedeny v částce 38 045 Kč.

Vydání výtěžku zpeněžení zajištěným věřitelům

Insolvenční správce se souhlasem insolvenčního soudu a zástupce věřitelů vydal v průběhu konkursního řízení výtěžek zpeněžení 3 zajištěným věřitelům. Prvním věřitelem, jehož **zajištěná pohledávka (P8) činila 56 997,79 Kč**, byla společnost GE Money Auto, s.r.o. Předmětem zajištění byl automobil Opel Combo, který byl prodán společně s ostatními automobily. Vzhledem ke stavu automobilu souhlasil věřitel se zpeněžením automobilu ve výši 50 000 Kč. Po odečtení DPH, jenž byla insolvenční správce povinna odvést příslušnému správci daně a odměny insolvenční správce činila **věřiteli vyplacená částka 36 822,31 Kč**. Pro přehlednost jsou vypočtené částky uvedené v následující tabulce 3.1.

Tab. 3.1 Výpočet částky k vyplacení zajištěnému věřiteli GE Money Auto, s.r.o.

Položka	Částka v Kč
Získáno zpeněžením zajištění	50 000,00
DPH (21 %)	8 677,69
Čistý výtěžek	41 322,31
Odměna insolvenční správkyňi bez DPH (9 % z čistého výtěžku)	3 719,01
DPH z odměny insolvenční správkyňe (21 %)	780,99
Odměna insolvenční správkyňi vč. DPH	4 500,00
Vyplaceno věřiteli	36 822,31

Zdroj: Vlastní zpracování

Další zajištěným věřitelem, u kterého byly předmětem zajištění nemovitosti dlužníka, byla Jitka Carová s **pohledávkou (P13) ve výši 1 145 924,63 Kč**. Tyto nemovitosti se podařilo zpeněžit za 2 884 000 Kč. I po odečtení všech nákladů mohla být věřitelce **vyplacena celá částka**, tedy **1 145 924,63 Kč**. Zbytek z čistého výtěžku získaného zpeněžením zůstal pro dalšího zajištěného věřitele v pořadí. Pro přehlednost je výpočet opět zobrazen v tabulce 3.2.

Tab. 3.2 Výpočet částky k vyplacení zajištěnému věřiteli – Jitka Carová

Položka	Částka v Kč
Získáno zpeněžením zajištění	2 884 000,00
Náklady správy	4 631,88
Náklady zpeněžení	144 922,00
Náklady celkem	149 553,88
Čistý výtěžek	2 734 446,12
Výše pohledávky	1 145 924,63
Odměna insolvenční správkyňe bez DPH	95 836,99
• 9 % do 1 000 000 Kč včetně	90 000,00
• 4 % od 1 000 000 Kč	5 836,99
DPH z odměny insolvenční správkyňe (21 %)	20 125,77
Odměna insolvenční správkyňi vč. DPH	115 962,75
Vyplaceno věřiteli	1 145 924,63
Zbývající částka ze zpeněženého zajištění	1 472 558,74

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední zajištěnou pohledávku v rámci konkursního řízení měl věřitel Elektrocentrum Trading, s.r.o. O zajištění této pohledávky byl veden incidenční spor, kdy nakonec byla pohledávka uznána jako zajištěná. **Výše pohledávky (P16) činila 7 070 643,60 Kč.** Předmětem zajištění byly rovněž nemovitosti dlužníka, které byly zpeněženy v částce 2 884 000 Kč. Ze získaného zpeněžení již byla uspokojena pohledávka jiného věřitele (viz výše) a k uspokojení tedy zůstalo pouze 1 472 558,74 Kč. Z této částky byla ještě vyplacena záloha na odměnu insolvenční správce. **Věřiteli bylo vyplaceno 1 340 786,90 Kč.** K výslednému výpočtu nám rovněž pomůže následující tabulka 3.3.

Tab. 3.3 Výpočet částky k vyplacení zajištěnému věřiteli – Elektrocentrum Trading, s.r.o.

Položka	Částka v Kč
Výše pohledávky věřitele	7 070 643,60
Zbývající částka ze zpeněženého zajištění	1 472 558,74
Odměna insolvenční správce bez DPH	108 902,35
• 9 % do 1 000 000 Kč včetně	90 000,00
• 4 % od 1 000 000 Kč	18 902,35
DPH z odměny insolvenční správce (21 %)	22 869,49
Odměna insolvenční správce vč. DPH	131 771,84
Vyplaceno věřiteli	1 340 786,90

Zdroj: Vlastní zpracování

Závěr

V současné době se konkursní řízení dlužníka chýlí ke konci. V poslední zprávě o průběhu IŘ žádala insolvenční správce insolvenčnímu soud o odmítnutí některých přihlášek. Insolvenční soud této žádosti vyhověl a momentálně se čeká na podání konečné zprávy.

3.2 DOBRÝ DŮM, s. r. o.

Společnost DOBRÝ DŮM, s.r.o. je společnost podnikající v oboru projektové činnosti, stavebnictví a provádění staveb, která byla založena 28. srpnu 2001. Zapsaná je v obchodním rejstříku vedeném u Krajského soudu v Brně pod identifikačním číslem 262 59 257. Sídli v Brně na adrese Minská 198/60, Žabovřesky.

Statutárním orgánem společnosti jsou jednatele p. Tomáš Dus a Ing. arch. Dalibor Borák, kteří jsou také zároveň společníky. Vklad každého z nich je 155 000 Kč, tedy 38,75 %. Dalšími společníky jsou v současné době Ing. Petr Tříška s vkladem ve výši 62 000 Kč

(15,5 %) a p. Petr Zelinka s vkladem ve výši 28 000 Kč (7 %). Základní kapitál společnosti tedy tvoří vklady společníků ve výši 400 000 Kč, kdy všechny tyto vklady byly 100 % splaceny.

Dle obchodního rejstříku je aktuálně předmětem podnikání společnosti DOBRÝ DŮM s.r.o.:

- provádění staveb, jejich změn a odstraňování,
- projektová činnost ve výstavbě,
- zednictví a
- výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona.

Obr. 3.2 Logo společnosti DOBRÝ DŮM, s.r.o.

Zdroj: www.ca-brno.cz

3.2.1 Řešení do úpadku

Insolvenční návrh byl podán 20.7.2017 jedním ze zaměstnanců společnosti DOBRÝ DŮM, s.r.o., který zde vykonával od května 2008 práci na pozici projektanta. Měsíční mzdu dostával vždy pravidelně nejpozději k 17. dni následujícího měsíce. Problém nastal v roce 2017, kdy mu nebyla vyplacena mzda za březen, květen a červen. K 30.6. 2017 byl ukončen ze strany dlužníka pracovní poměr a navrhovateli tak vznikl nárok na odstupné, který mu však rovněž nebyl vyplacen. Ke dni podání návrhu tak činila jeho **pohledávka vč. zákonného úroku z prodlení (8,05 %) 111 040,70 Kč.**

Touto skutečností byla tedy splněna podmínka, že má dlužník pohledávku splatnou po dobu delší než 30 dnů. Zároveň neuhrazená mzda za březen byla splatná po dobu delší než 3 měsíce, čímž je splněna i další podmínka – platební neschopnosti. Jako důkaz pro splnění poslední podmínky, tedy že má dlužník více věřitelů, navrhovatel uvedl další 2 věřitele, kteří rovněž podali návrh na zahájení IŘ. Na základě těchto skutečností navrhl Krajskému soudu v Brně, aby vydal rozhodnutí o úpadku.

Zahájení insolvenčního řízení

Na základě podaného insolvenčního návrhu rozhodl obratem Krajský soud v Brně o zahájení IŘ u společnosti DOBRÝ DŮM, s.r.o. Usnesením vyzval věřitele dlužníka, kteří chtějí své pohledávky uplatnit v rámci tohoto řízení, aby podali přihlášku své pohledávky.

Před rozhodnutím o úpadku přistoupili k řízení další 4 věřitelé, kteří ke stejnému dni podali také insolvenční návrh. Všichni tito navrhovatelé byli také zaměstnanci společnosti. Všem čtyřem zaměstnancům nebyly rovněž vyplaceny mzdy, a to za květen a červen 2017. K poslednímu červnovému dni byl ze strany dlužníka se všemi ukončen pracovní poměr, čímž jim vznikl nárok na odstupné, který jim ale nebyl vyplacen. **Celková výše pohledávek těchto zaměstnanců včetně odstupného a úroku z prodlení k 20.7.2017 činí 338 794,30 Kč.**

Dne 27.10.2017 vydal insolvenční soud usnesení, kterým vyzval dlužníka, aby do 15 dnů od doručení tohoto usnesení uskutečnil tyto kroky:

- vyjádřil se k insolvenčním návrhům,
- předložil seznam svého majetku, vč. svých pohledávek s uvedením svých dlužníků, seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů a seznam svých zaměstnanců,
- sdělil, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, případně zda se vzdává práva účastnit se práva účasti na projednání věci.

Dlužník bez připomínek souhlasil s insolvenčním návrhem, informoval soud o tom, že v současnosti už zpracovává požadované seznamy, které do 15 dnů předloží a souhlasil s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, přičemž se vzdal práva účastnit se na projednané věci.

Rozhodnutí o úpadku s prohlášením konkursu

U společnosti DOBRÝ DŮM, s.r.o. bylo 24.11.2017 usnesením Krajského soudu v Brně rozhodnuto o úpadku, které bylo spojené s prohlášením konkursu. Insolvenční správkyň pro toto konkursní řízení byla ustanovena Mgr. Eva Budínová. Soud tímto usnesením mimojiné vyzval věřitele dlužníka, kteří ještě nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili nejpozději do 2 měsíců od zveřejnění tohoto usnesení v insolvenčním rejstříku.

Ustanovením také stanovil na 26.2.2018 prezkumné jednání a svolal schůzi věřitelů, přičemž na obou událostech vyžadoval účast dlužníka i insolvenční správkyně. Zároveň insolvenční správkyň stanovil lhůty, do kterých musí insolvenčnímu soudu předložit zpracovaný seznam přihlášených pohledávek, zprávu o své činnosti a zprávu o hospodářské situaci dlužníka.

Bylo rozhodnuto o způsobu řešení úpadku konkursem, jelikož u této společnosti není možné řešit úpadek reorganizací ani oddlužením.

3.2.2 Řešení po úpadku

Dlužník ve stanovené lhůtě předložil insolvenčnímu soudu seznam závazků, seznam majetku a seznam pohledávek. Seznam zaměstnanců předložen nebyl, jelikož v té době již dlužník žádné zaměstnance neměl. V seznamech dlužník uvedl, že k 24.11.2017 má:

- **102 závazků** v celkové výši **11 522 812,28 Kč** a
- **10 pohledávek** v celkové výši **4 801 482,04 Kč**.

V seznamu majetku uvedl především automobily a kancelářské vybavení, jako jsou počítače, notebooky, nábytek, tiskárny ad.

Činnost insolvenčního správce po rozhodnutí o úpadku

Insolvenční správce po rozhodnutí o úpadku kontaktovala dlužníka a požádala ho o poskytnutí součinnosti. Zpětně byla kontaktována jedním z jednatelů dlužníka – Ing. arch. Daliborem Borákem a proběhlo i osobní setkání s jednatelem (společníky), na kterém byli upozorněni na své povinnosti v rámci IŘ.

Dlužník nepředal insolvenční správce své účetní doklady, poslední účetní závěrka, kterou dlužník zveřejnil, je za rok 2015. Insolvenční správce provedla zjištění majetku dlužníka a nezbytné zabezpečení jeho majetku. Také zjistila, že sídlo společnosti je již pouze formální a na dané adrese se nenachází žádný zaměstnanec ani člen statutárního orgánu.

Insolvenční správce také prověřovala neúčinné právní jednání dlužníka a jeho pohledávky, u kterých jsou vedeny dlouholeté soudní spory. Dále přezkoumávala přihlášené pohledávky věřitelů, ke kterým vyhotovila přezkumné listy.

Soupis majetkové podstaty

Provedením zjištění aktuální majetkové situace dlužníka, byl zjištěn majetek v celkové výši 5 368 544,19 Kč. Tato částka je tvořena:

- **movitým majetkem** oceněným v celkové výši **22 000 Kč**, kdy tento majetek tvoří především počítače, notebooky a další kancelářská technika a kancelářský nábytek,
- **finančními prostředky** v hotovosti a na bankovních účtech v celkové výši **635 924,09 Kč** a

- **pohledávky** v celkové výši **4 710 420,10 Kč**, přičemž v době vyhotovení soupisu byla uhrazena pohledávka ve výši 272 Kč.

Seznam přihlášených pohledávek a přezkumné jednání

Svůj nárok na přihlášení pohledávky do konkursního řízení využilo celkem **58 věřitelů**. Pohledávek bylo přihlášeno 59 v celkové výši **10 569 641,21 Kč** (viz seznam přihlášených pohledávek v **příloze č. 2**). Všechny tyto pohledávky jsou nezajištěné.

V rámci přezkumného jednání bylo zkoumáno 47 pohledávek (P5-P32, P34-P37, P39, P41-P44, P46-P48, P51, P54-P59). Pohledávky č. P1, P2, P3, P4 a P45 jsou pohledávky bývalých zaměstnanců, tedy mzdové či obdobné nároky. Jelikož jsou to pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, nepodléhaly přezkumnému jednání. Věřitelé, kteří přihlásili pohledávky č. P40, P49, P50, P52 a P53 byly insolvenčním správcem vyzváni k opravě či doplnění přihlášek, na což věřitelé reagovali vzetím těchto přihlášek zpět. Dále byla vzata zpět pohledávka č. P38 a jedna z pohledávek byla odmítnuta (P33) insolvenční správkyní. V přezkumném jednání byly zkoumány pohledávky ve výši **7 246 834,37 Kč**, z toho byly pohledávky ve výši 603 916,93 Kč popřeny a zjištěny v částce 6 642 917,44 Kč

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

Vzhledem k tomu, že měl dlužník závazky vůči svým bývalým zaměstnancům, vznikly mu také pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatu. Zaměstnanci tyto pohledávky uplatnili prostřednictvím úřadu práce. Ten následně požaduje uhrazení pohledávek ve výši 474 382,- Kč za:

- vyplacené mzdové nároky (377 840,- Kč),
- odvedené prostředky na sociální pojištění (18 279,- Kč),
- odvedené prostředky na zdravotní pojištění (12 658,- Kč) a
- odvedené prostředky na daň z příjmů (65 605,- Kč).

Závěr

V současné době bude hlavním úkolem insolvenční správkyně zpeněžit majetkovou podstatu dlužníka a uspokojit tak aspoň částečně pohledávky věřitelů. Předpokládám, že ačkoliv tvoří největší část majetkové podstaty pohledávky dlužníka, budou postoupeny za velmi nízkou hodnotu, jelikož u těchto pohledávek jsou vedeny dlouholeté soudní spory. Movitý majetek dlužníka dle ocenění insolvenční správkyně také nemá velkou hodnotu. Základem budou tedy peněžní prostředky dlužníka, ze kterých se ale pravděpodobně uspokojí pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené jim na roveň. Dle mého názoru bude tedy

konkursní řízení ukončeno z důvodu zcela nepostačujícího majetku dlužníka pro uspokojení svých věřitelů.

Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit ucelený přehled o problematice insolvenčního řízení při úpadku obchodních korporací a vymezit účetní a daňové povinnosti s tím spojené. Tento přehled může pomoci dlužníkům, věřitelům, ale i další zájemcům věnující se této problematice, pochopit tuto nelehkou situaci. Cíl této práce byl naplněn.

Diplomová práce je zaměřena na úpadek obchodních korporací, a to konkrétně na řešení úpadku konkursem. Tato problematika je řešena převážně teoreticky, a to jak z právního, tak i účetního a daňového hlediska. Na začátku práce jsou vymezeny základní pojmy používané v insolvenčním řízení a popis průběhu samotného insolvenčního řízení. V druhé části je tato problematika specifikována právě na řešení úpadku konkursem. V závěru práce je konkursní řízení představeno na dvou obchodních korporacích, na společnosti ELPRAMONT s.r.o. a společnosti DOBRÝ DŮM s.r.o. Podklady pro tyto praktické příklady byly získány z veřejně dostupných informací v insolvenčním a obchodním rejstříku.

Problematika úpadku je značně náročná, a to především z důvodů velkého množství právních předpisů, které se úpadkem společnosti zabývají. Základním právním předpisem je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ten je však doplňován dalšími právními předpisy jako je vyhláška č. 190/2017 Sb., o platební neschopnosti podnikatele, vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnance při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích ad. Komplikuje to také skutečnost, že jednotlivé daňové povinnosti při úpadku jsou rozebírány zvlášť v příslušných daňových právních předpisech. Problematikou je v insolvenčním řízení také oblast účetnictví, jelikož dlužník, který se dostane do úpadku buď nepředá účetnictví žádné, nebo je neúplné či zkreslené.

Jak už bylo výše zmíněno, závěrečná kapitola této diplomové práce byla věnována případové studii na dvou stavebních společnostech nacházejících se v konkursním řízení, a to na společnosti ELPRAMONT s.r.o. a DOBRÝ DŮM s.r.o. Dle statistických údajů tiskových zpráv společnosti Creditreform bývají právě společnosti v oboru stavebnictví ty, na které bývá podáváno nejvíce insolvenčních návrhů. Obě tyto konkursní řízení v současné době stále probíhají, ačkoliv společnost ELPRAMONT s.r.o. se nachází těsně před jeho ukončením. U obou těchto společností vždy alespoň jeden z jednatelů poskytl insolvenční správkyni

součinnost. Ovšem účetnictví, které insolvenční správce bylo předáno společnosti ELPRAMONT s.r.o., neodpovídalo skutečnosti a bylo předáno bez nezbytného vysvětlení. Společnost DOBRÝ DŮM s.r.o. své účetnictví nepředalo vůbec, insolvenční správce proto prověřuje neúčinné či neplatné právní jednání dlužníka.

Zpravidla vůči obchodním korporacím mají nemalé pohledávky dlužníkovi zaměstnanci, kterým nejsou uhrazeny jejich mzdové nároky. Ti mohou využít ochrany, kterou jim poskytuje zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnance při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů. Zaměstnanci obou vyhodnocovaných společností využili této možnosti a uplatnili si své mzdové nároky prostřednictvím Úřadu práce. Ten následně uplatnil pohledávku za dlužníky jako pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

Zajištěné věřitelé měla pouze společnost ELPRAMONT s.r.o., jejichž pohledávky byly částečně uspokojeny ze zajištění. Zbývající část pohledávky by měla být uspokojena jako pohledávka nezajištěná. Ovšem s ohledem na přednostní uspokojení pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených jim na roveň ovšem předpokládám velmi nízké uspokojení nezajištěných věřitelů.

Prevenčí proti úpadku je především schopný management a dostatečný počet zakázek společnosti. Nástrojem pro včasné zjištění je řádně vedené účetnictví a případná analýza účetních výkazů. Pro rychlé zjištění platební schopnosti dlužníka mohou velmi dobře posloužit také likvidační výkazy. Motivačně k zabránění úpadku by na členy statutárního orgánu měla působit také skutečnost, že měl-li nebo mohl-li vědět, že obchodní korporaci hrozí úpadek a v rozporu s péčí řádného hospodáře neučinil vše potřebné k jeho odvrácení, může insolvenční soud na základě návrhu insolvenčního správce nebo věřitele rozhodnout o ručení člena statutárního orgánu za splnění jejich povinností.

Seznam použité literatury

a) odborná kniha

GALOČÍK, Svatopluk a Oto PAIKERT. *DPH 2016, výklad s příklady*. 12. vyd. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2016. 416 s. ISBN 978-80-271-0034-7.

HAKALOVÁ, J., M. PALOCHOVÁ, Y. PŠENKOVÁ a H. BARTKOVÁ. *Účetnictví podnikatelských subjektů I*. Ostrava: Vysoká škola Báňská – Technická univerzita Ostrava, 2012. 120 s. ISBN 978-80-248-2905-0.

KOHOUT, Martin. *Obchodní právo I. Obecná část, soutěžní právo, insolvence, duševní vlastnictví*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2016. 157 s. ISBN 978-80-7452-125-6.

KOZÁK, J., A. DADAM a L. PACHL. *Insolvenční zákon a předpisy související. Komentář*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016. 1668 s. ISBN 978-80-7552-135-4.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitel e vzory a judikaturou*. 5. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017. 317 s. ISBN 978-80-7380-675-0.

MATYÁŠOVÁ, Lenka a Marie Emilie GROSSOVÁ. *Daňový řád s komentářem a judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2015. 1024 s. ISBN 978-80-7502-081-9.

NOVÁK, Miloš. *Formy a řešení úpadku*. Praha: Oeconomica, 2004. 85 s. ISBN 80-245-0710-2.

POLLAK, Harry. *Jak obnovit životaschopnost upadajících podniků*. Praha: C. H. Beck, 2003. 122 s., ISBN 80-7179-803-7.

ŠÍNOVÁ, R., I. KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ a kolektiv. *Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ*. Praha: C. H. Beck, 2015. 359 s. ISBN 978-80-7400-600-5.

WINTEROVÁ, A., A. MACKOVÁ a kolektiv. *Civilní právo procesní. Část druhá: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. Praha: Leges, 2015. 352 s. ISBN 978-80-7502-077-2.

b) článek v odborném časopisu nebo sborníku

RÜCKEROVÁ, Lenka. Vyhláška o platební neschopnosti podnikatele. *Auditor*. 2017, č. 7, s. 36. ISSN 1210-9096.

BOULOVÁ, Hana. Insolvenční zákon, zákon č. 182/2006 Sb., s komentářem. *Poradce*. 2017, č. 2, s. 288. ISSN 1211-2437.

c) elektronické dokumenty a ostatní

CREDITREFORM. *Creditreform: Vývoj insolvenčí v České republice 2013* [online]. Creditreform [leden 2014]. Dostupné z:

https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/vyvoj_insolvenci_v_CR_2013.pdf

CREDITREFORM. *Creditreform: Vývoj insolvenčí v České republice 2014* [online]. Creditreform [leden 2015]. Dostupné z:

https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Vyvoj_insolvenci_v_Ceske_republice_v_roce_2014.pdf

CREDITREFORM. *Creditreform: Vývoj insolvenčí v České republice 2015* [online]. Creditreform [leden 2016]. Dostupné z:

https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Vyvoj_insolvenci_v_Ceske_republice_v_roce_2015.pdf

CREDITREFORM. *Creditreform: Vývoj insolvenčí v České republice 2016* [online]. Creditreform [leden 2017]. Dostupné z:

https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/TZ_Insolvence_2016.pdf

CREDITREFORM. *Creditreform: Vývoj insolvenčí v České republice 2017* [online]. Creditreform [leden 2018]. Dostupné z:

https://www.creditreform.cz/fileadmin/user_upload/CR-International/local_documents/cz/Presseartikel/Tiskova_zprava_vyvoj_insolvenci_v_CR_v_roce_2017.pdf

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášek č. 500/2002 sb., č. 501/2002 Sb., č. 502/2002 Sb.

DOLEČEK, Marek. *Insolvence – úpadek a způsoby jeho řešení*. Businessinfo.cz [31.7.2017] Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/insolvence-upadek-a-zpusoby-jeho-reseni-ppbi-51182.html>

PUSTKOVÁ, Aneta. *Účetní aspekty insolvence*. Praha, 2015. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta financí a účetnictví, Katedra finančního účetnictví a auditingu.

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Vyhláška č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků

Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

Zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů

Zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční

Zákon č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnance při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob.

Zákonné opatření senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí.

Seznam zkratek

DzP – daň z příjmů

InsZ – Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

IŘ – insolvenční řízení

VoPNP – Vyhláška č. 190/2017 Sb., k provedení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele)

ZOK – Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 27.4.2018

Denisa Maiová.....

Bc. Denisa Maiová

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Seznam přihlášených pohledávek a jejich změna v rámci konkursního řízení společnosti ELPRAMONT s.r.o.

Příloha č. 2 – Seznam přihlášených pohledávek v rámci konkursního řízení společnosti DOBRÝ DŮM s.r.o.